

TÜRK HUKUKUNDA MİRASÇILIK BELGESİ VE UYGULAMA SORUNLARI

Dursun AL

dursunal@gmail.com

ORCID: 0000-0002-8406-4129

Araştırma Makalesi
Research Article

Geliş Tarihi

Received: 19.05.2020

Kabul Tarihi

Accepted: 30.06.2020

HERITAGE CERTIFICATE AND APPLICATION PROBLEMS IN TURKISH LAW

ÖZ Tereke mirasbırakanın ölümü ile birlikte mirasçılara geçer. Mirasçılık belgesi ise mirasçıların tereke üzerinde hak iddia ederek ilgili resmi mercilerde intikal işlemleri yapmasını kolaylaştıran bir belgedir. Mirasçılık belgesi verilmesi çekişmesiz yargı işidir. Bu nedenle sonradan ilgililerce verilen mirasçılık belgesinin geçersizliği iddia edilebilir. Mirasçılık belgesi resmî belge niteliğinde olmasına rağmen kesin hüküm niteliğine haiz değildir. Mirasçılık belgesi kural olarak yasal mirasçılar, atanmış mirasçılar ve vasiyet alacaklıları tarafından talep edilebilir. Bu kişiler dışında özel kanun hükümlerinde düzenlendiği üzere mirasbırakanın veya mirasçıların alacaklıları ve tapu müdürlükleri de Tapu Kanunu'na dayalı olarak mirasçılık belgesi talep edebilmektedirler. Mirasçılık belgesine ilişkin TMK md. 598 dışında bir kanun hükmü bulunmamaktadır. Bu nedenle oluşan kanun boşluğu Yargıtay kararları ile doldurulmaya çalışılmaktadır. Mirasçılık belgesi sulh hukuk mahkemeleri veya noterlerden talep edilebilir. Mirasın reddi, mirastan yoksunluk, mirastan feragat ve mirasçılıktan çıkarma hallerinde, mahkeme hükmünün infaz edilmeye uygun, açık, anlaşılır olması gerekmektedir. Bu husus son Yargıtay kararlarında da açıkça ifade edilmektedir. Böylelikle intikal işlemlerinde yaşanacak sorunların önüne geçilmekte ve infazda tereddüdün ortadan kaldırılmasını sağlamaktadır. Terekede taşınmaz bulunması ve mirasçıların yabancı olması halinde, Tapu Kanunu md. 35'in değişmesi nedeni ile karşılıklılık şartı kaldırıldığından mirasçılık belgesi taleplerinde karşılıklılık şartı aranmayacaktır. Bu kanun değişikliği ile mirasçıların yabancı olması durumunda mülkiyet hakkı ihlalleri engellenmiş ve intikalde yaşanan zorluklar giderilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mirasçılık Belgesi, Veraset İlamı, Çekişmesiz Yargı İş, Tanıma, Tenfiz

ABSTRACT Heritage, passes to heirs upon the death of the legator. The certificate of inheritance is a document that facilitates the right of heirs to claim on the heritage and to perform the transfer procedures at the relevant official authorities. Granting a certificate of inheritance is a matter of non-contentious jurisdiction. Therefore, the invalidity of the certificate of inheritance given by the relevant authorities can be claimed later. Although the certificate of inheritance is an official document, it does not have the quality of final judgment. As a rule, legal heirs, appointed heirs and probate creditors may claim the certificate of inheritance. Apart from these individuals, creditors and deed directorates of the inheritor or the inheritors can request a certificate of inheritance based on the Land Registry Law, as regulated in the provisions of the special law. There is no law provision other than Article 598 of the Turkish Civil Code (TMK) concerning the certificate of inheritance. Therefore, this legal gap is tried to be closed by the decisions of the Supreme Court. The certificate of inheritance can be requested from civil courts of peace or notaries. In cases of disclaimer of inheritance, disinheritance, renunciation of inheritance and debarment from inheritance, the court provision must be clear and understandable, suitable for execution. This issue is clearly stated in the recent Supreme Court decisions. Thus, the problems that will be experienced in the transfer process are prevented and the hesitation in the execution is eliminated. In heritage of immovable property and foreign heirs, reciprocity requirement is removed due to change of title Land Registry Law Article 35, reciprocity requirement will not be sought in claims for certificate of inheritance. With this amendment of the law, if the heirs are foreigners, violations of the right to property are prevented and the difficulties in transfer are resolved.

Keywords: Certificate of inheritance, Determination of heirship, Non-Contentious Judicial Work, Cognizance, Enforcement

Jel Codes: K36, K30, K15

GİRİŞ

Mirasbırakanın ölümü ile birlikte tereke, mirasçılara geçer. Ancak mirasçıların terekede bulunan mal ve haklar üzerinde intikal işlemleri yapabilmeleri için mirasçı olduklarını ispat ederek belge (mirasçılık belgesi) almaları gerekmektedir. Mirasçıların ihtiyaç duyduğu mirasçılık belgesinin alınabilmesi için 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu¹ md. 598'de düzenleme yapılmıştır. Bu maddeye göre mirasçıların talepleri üzerine sulh hukuk mahkemesi veya noterlikçe mirasçılık belgesi adı verilen bir belge verilecektir. Mirasçılık belgesi, mirasçıya hem terekede bulunan hak ve borçlar açısından hakkını elde imkânını verir hem de terekede bulunan mal ve haklar üzerinde yapılacak intikaller açısından mirasçının tasarruf yetkisine sahip olduğunu üçüncü kişilere karşı ileri sürme imkanı verir.

Aslında mirasbırakanın ölümü ile birlikte mirasın geçmesine rağmen, mirasçılık belgesi, intikal işlemlerinin yapılabilmesini kolaylaştırması, hatalı işlemlerin önüne geçmesi açısından uygulamada ilgili mercilerce talep edilen bir belge haline gelmiştir. Ancak mirasçılık belgesi hakkında mevzuatımızda yeterli düzenleme bulunmadığından, oluşan bu boşluk Yargıtay içtihatlarıyla doldurulmaktadır.

Çalışmamızda, genel olarak mirasçılık belgesinin hukuki çerçevesi çizildikten sonra mirasçılık belgesini talep edebilecek kişiler, mirasçılık belgesinin talep edilebileceği makamlar açıklanacaktır. Sonrasında ise mirasçılık belgesinin aksi ispat edilene kadar geçerli belgelerden olması ve kesin hüküm niteliğinde bir karar olmaması nedeniyle iptal edilmesi konusuna değinilecektir. En sonunda mirasçılık belgelerinde yaşanan sorunları açıklayabilmek için mirasın reddi, mirastan feragat, mirasçı atanması, mirastan yoksunluk, mirasbırakanın veya mirasçının yabancı olması ve yabancı ülkeler tarafından verilen mirasçılık belgelerinin tanınması ve tenfizi konularına ana hatları ile değinilecektir.

MİRASÇILIK BELGESİ

Mirasçılık belgesi TMK. md. 598'de düzenlenmiştir. Bu maddede mirasçılık belgesi talebinde bulunabilecek kişiler, mirasçılık belgesi vermeye yetkili makamlar, mirasçı atama ve vasiyete ilişkin talep halinde uygulanacak kurallar ile mirasçılık belgesinin geçersiz olması halinde bunun ileri sürülebileceği hususları düzenlenmiştir. Bu bölümde TMK. md. 598 ve ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde mirasçılık belgesi açıklanacaktır.

Genel Olarak Mirasçılık Belgesi

Mirasçılık belgesi, 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu "Mirasın Geçmesinin Sonuçları" başlıklı ikinci bölümü altında "Koruma Önlemleri" başlıklı birinci ayırımında bulunan md. 598'de düzenlenmiştir (Dural ve Öz, 2019: 400). Uygulamada büyük bir yere sahip olan mirasçılık belgesinin sadece bir maddede düzenlenmesi nedeniyle oluşan ihtilaflar Yargıtay içtihatları ile doldurulmaktadır.

TMK. md. 598/1'e göre başvuru üzerine yasal mirasçı oldukları belirlenenlere, sulh mahkemesince veya noterlikçe² mirasçılık sıfatlarını gösteren bir belge verileceği düzenlenmiştir. İkinci fıkrada, vasiyet alacaklıları ile atanmış mirasçılara mirasçılık belgesi verilmesi şartları düzenlenmiştir. Üçüncü fıkrada ise, mirasçılık belgesinin geçersizliğinin her zaman ispat edilebileceği düzenlenmiştir.

¹ Resmî Gazete, Sayı 24607, Tarih 08.12.2001.

² Noterlik Kanunu md.71B/3'e göre mirasçılık belgesinin yabancılar tarafından talep edilmesi halinde mirasçılık belgesi noterler tarafından verilemez. Bu halde sulh hukuk mahkemeleri görevlidir.

Mevzuatta ve doktrinde mirasçılık belgesi ile ilgili farklı terimler kullanılmaktadır. TMK. md. 598, Türk Medeni Kanunu'nun Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük³ md. 36/8 ve Tapu Sicil Tüzüğü⁴ md. 20 düzenlemelerinde, "mirasçılık belgesi" ve Kadastro Kanunu md. 25'te, "veraset belgesi" terimleri kullanılmaktadır. Doktrinde ise, "veraset ilâmı", "veraset vesikası" ve "veraset senedi" gibi kullanımlar mevcuttur. Ancak TMK. md. 598 düzenlemesinden sonra, artık birçok alanda "mirasçılık belgesi" ifadesinin tercih edildiğini görmekteyiz.

Mirasçılık belgesi, TMK. md. 7 kapsamında resmî bir belgedir. Hem TMK. md. 7 hem de TMK 598/3 birlikte ele alındığında mirasçılık belgesi aksi ispat edilinceye kadar geçerlidir (Öz, 2017: 208).⁵ Ancak mirasçılık belgesi miras hakkını kesin olarak tespit eden, yani kesin mahkeme kararı niteliğinde ilam hükmünde değildir. Bu nedenle mirasçılık belgesi, mirasçılık sıfatının olduğuna dair karine teşkil eder. Mirasçılık belgesi, yenilik doğurucu etkiye sahip olmayan bir belgedir. Aynı şekilde, bunun eda hükmü niteliği de bulunmamaktadır (Günay, 2015: 30).

TMK. md. 598 düzenlemesinden hareketle mirasçılık belgesi yasal mirasçılar, mirasçı atananlar ve vasiyet alacaklılarının talebi üzerine sulh hukuk mahkemesi veya noterler tarafından verilen ve mirasçılık sıfatını ispatlama, mirasçıların paylarını gösterme ve mirasçıların tereke üzerinde tasarrufta bulunmasını sağlama gibi işlevlere sahip belge olarak tanımlanabilir. Mirasçılık belgesi verilmesi, çekişmeli yargı işi haline geldiğinde taraflar bakımından ilâm niteliği kazanır (Ruhi, 2014: 18-19). İlâm niteliği kazandığı takdirde aksi ispat edilemediğinden, ancak istinaf yoluna gidilebilir. İstinaf kanun yoluna gidilmeden kesinleşmiş ve şartları da varsa, yargılamanın yenilenmesi yoluna gidilebilir. (HMK m. 375).

Mirasçılık belgesi istemi, tek bir mirasçı veya birkaç mirasçı tarafından hasım göstermeksizin açılabilir. Mirasçılık belgesine ilişkin talepte zorunlu dava arkadaşlığı da bulunmamaktadır. Buradan hareketle mirasçılık belgesi talebinde bulunan mirasçının, diğer mirasçılardan muvafakat almasına da gerek yoktur. Bununla birlikte mirasçılık belgesi her mirasçı tarafından talep edilebilecek çekişmesiz yargı faaliyeti olması nedeniyle ancak taleple düzenlenebilir ve resen düzenlenemez. Mirasçılık belgesi talepleri sonucunda verilen mirasçılık belgeleri kesin hüküm niteliğinde değildir ve bu nedenle bu belge mahkemeler açısından bağlayıcı olmadığı gibi diğer mirasçılar ve ilgili kimseler açısından da aleyhe delil oluşturmazlar. Mirasçılık belgesinin iptali veya yeniden mirasçılık belgesi talep edilebileceğinden kesin hüküm itirazı ile de karşılaşılacaktır.⁶

³ Resmî Gazete, Sayı 25195, Tarih 10.08.2003.

⁴ Resmî Gazete, Sayı 28738, Tarih 17.08.2013.

⁵ "İsviçre Medeni Kanun'u (İMK) m. 559'a göre mirasçılık belgesi, veraset vesikası veya veraset senedi diye de isimlendirilen belgenin hazırlanması, çekişmesiz yargı işidir."

⁶ Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 05.12.1990 gün ve 1990/2-560 Esas, 1990/622 Karar sayılı ilamında da belirtildiği üzere mirasçılık belgesi verilmesi istemiyle hasımsız olarak açılan davalar çekişmesiz yargıya tabi olduğundan, bu davalar sonucunda verilecek kararlar şekli bakımından kesinleşmiş olsalar dahi maddi hukuk bakımından kesin hüküm oluşturmazlar. **Dava ve ilam kavramları çekişmeli yargıya ait kavramlar olduğundan mirasçılık belgesi verilmesi istemiyle açılan davalar tam bir dava olarak nitelendirilemeyeceği gibi bu davalar sonucunda verilen kararlar klasik anlamda kesin hüküm sonucunu doğuran bir ilam da sayılmazlar. Bu nedenle açılan bu davalar sonucunda verilen kararların sonradan gerçeğe aykırı ve yanlış olduğunun anlaşılması hâlinde her zaman için aksi iddia ve ispat edilebileceği gibi tespit hükmü niteliğindeki bu kararların sonradan açılacak başka davalarda kesin hüküm oluşturmaları ve mahkemeleri bağlamaları da düşünülemez.** Bu konularda öğretisi ve uygulamada tam bir görüş birliği mevcuttur. Bu nedenle davacının mirasçılık belgesi istemiyle dava açma hakkı mevcuttur. Bu itibarla mahkemece, davanın esasına girilerek ve davacının gösterdiği deliller toplanarak muris.....'ın mirasçılarının ve miras paylarının belirlenmesi ve

Mirasçılık belgesi miras hakkı ile ilgili karine oluşturacağından ve bu belge ile terekeye dahil olan mallarla ilgili işlem yapılacağından, mirasçılık belgesinde talepte bulunan yasal mirasçı ve bu yasal mirasçının payının yanında diğer yasal mirasçı ve bunların paylarının da yazılması gerekir (İyilikli, 2017: 285-288).

Mirasçılık Belgesi Alabilecek Kişiler

Mirasçılık belgesi talep edebilecek kişiler genel olarak yasal mirasçı, atanmış mirasçı, vasiyet alacaklısıdır. Ancak Yargıtay uygulamalarında ifade edildiği üzere hukuki yararının var olduğunu ispatla, ilgili kişilerin de mirasçılık belgesi talep edebilecekleri kabul edilmektedir (Özkan, 2017: 2778).⁷

Yasal Mirasçılar

TMK.'da yasal mirasçılar şu şekilde belirlenmiştir: Altsoy (TMK. md.495), ana ve baba (TMK. md.496), büyük ana ve büyük baba (TMK. md.497), sağ kalan eş (TMK. md.499), evlatlık (TMK. md.500) ve devlet (TMK. md.501). Aslen mirasçılık belgesini kanuni mirasçılar talep edebilirler. Hem TMK. Md. 598 hem de diğer kanunlarda bulunan özel düzenlemeler çerçevesinde ilgili kişi ve kurumlar mirasçılık belgesi talebinde bulunabileceklerdir (Ruhî, 2014: 15).

Yasal mirasçının talebi ile birlikte sulh hukuk mahkemesi ya da noterlikçe (mirasçılık belgesi vermeye yetkili merci tarafından) mirasçıları ve mirasçıların paylarını tespit eden mirasçılık belgesi verilecektir. Yasal mirasçılar gerçek kişilerden oluşur. Bunun tek istisnası hiçbir mirasçı bırakmadan vefat eden kişinin mirasının Devlete kalacağını belirten MK m. 501 hükmüdür ve bu durumda miras Devlete kalır. Bu istisna dışında, tüzel kişiler yasal mirasçı olamazlar, sadece iradi mirasçı olabilirler. Yasal mirasçılar TMK. düzenlemelerine göre zümre sistemine göre belirlenir. Buna göre yasal mirasçılar isim olarak değil, zümreye sistemine göre belirlenmektedir. Mirasbırakanın vefatı sonrası en yakın zümrede mirasçı varsa bir sonraki zümredeki kişiler mirasçı olamaz. Üçüncü zümre, büyük anne ve büyük babanın ve onların altsoyunun oluşturduğu zümredir. Ancak üçüncü zümre ile birlikte sağ kalan eşi de mirasçı olarak bulunuyorsa,⁸ bu halde mirasbırakanın amca, dayı, hala ve teyzesi yasal mirasçı olabilmesine karşın, bunların alt soyu artık yasal mirasçı olamaz. Yani sağ kalan eşin mirasçı olması halinde zümre sistemi burada kesilecektir (TMK md. 497/5, 499/3) (Dural ve Öz, 2019: 32). Talep üzerine sulh hukuk mahkemesi veya noterlik tarafından nüfus kayıtları üzerinde inceleme yapılacak, bu inceleme sonucunda nüfus kayıtlarının mirasçılık belgesi vermeye engel oluşturmaması koşulları aranacaktır. Nüfus kayıtlarında eksiklik yoksa mirasçılık belgesi verilecektir. Nüfus bilgilerinde eksiklik varsa, bu durumda noterler tarafından mirasçılık belgesi verilemeyecektir.

sonucuna göre bir hüküm verilmesi gerekirken aynı davanın, daha önceden kesin hükme bağlanmış olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir.” (Yargıtay 14. HD., 2015/1980 E., 2015/6130 K., 04.06.2015 T.).

⁷ “Mirasçılık belgesi dava açma koşulları: Mirasbırakan vefat etmiş olmalı, mirasbırakanın mirasçılarından birisi olmak veya birkaçı yahut tamamı bulunmak, ölen mirasbırakanın veya mirasçılarının alacaklısı bulunmak (Bu takdirde, bu alacaklının mahkemeden mirasçılık (veraset) belgesi almak için yetki almış bulunması zorunludur)”.

⁸ “Dava, hasımsız olarak açılan mirasçılık belgesi verilmesi isteğine ilişkindir. Mahkemece davanın kabulüne karar verilmiş ise de dosya içerisindeki nüfus kayıtlarından murisin 1953 yılında evli ve çocuklu olarak öldüğü anlaşılmıştır. Murisin ikinci eşi’nin muristen sonra 1990 yılında öldüğü anlaşılmakla murisin mirasından pay almaya hak kazanmıştır. Ancak dava tarihinde Çocuksuz olarak ölmüş olmakla bu mirasçıya isabet eden payın kardeşleri ve onların alt soylarına dağıtılmak suretiyle muris’in mirasçılarının miras paylarının belirlenmesi gerekirken **murisin öldüğü tarihte eşinin sağ olduğu gözetilmeksizin yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiş**, bu sebeple kararın bozulması gerekmiştir.” (Yargıtay 14. HD., 2015/2399 E., 2015/9041 K., 15.10.2015 T.).

Noterler, mirasçılık belgesi düzenlemeye engel oluşturacak şekilde nüfus kayıtlarındaki eksikliğe rağmen mirasçılık belgesi verilerse, ilgili hak sahipleri bu mirasçılık belgesinin iptalini talep edebilirler. Mirasçılık belgesinin verilmesi için gerekli olan nüfus bilgileri eksik veya yetersizse, bu halde sulh hukuk mahkemesi ilgili kurumlardan kayıtlar isteyerek bir inceleme yapacak ve gerektiğinde tanıkların da dinlenmesi suretiyle mirasçılık belgesi talebi hakkında bir karar verecektir (İyilikli, 2017: 295-296).

Atanmış Mirasçılar

Mirasçılık kanundan veya mirasbırakanın iradesinden doğar. Mirasçı atama vasiyetname veya miras sözleşmesi ile mirasbırakanın iradesi ile yapılır. TMK. md. 516/1'e göre tasarruf yapılmış kişiye terekenin tamamı veya kesirli bir bölümü bırakılır. Eğer belirli bir mal veya malvarlığı değeri bırakılmışsa bu durumda mirasçı atama değil, vasiyet tasarrufundan bahsedilir. Hem gerçek hem de tüzel kişiler mirasçı ataması ile mirasçı olabilecektir. Mirasbırakanın iradesi düzenlediği ölüme bağlı tasarrufla mirasçı olan atanmış mirasçılar, yasal mirasçı değildirler (Dural ve Öz, 2019: 141).

Atanmış mirasçı TMK. md. 598/2'ye göre mirasçılık belgesi talebinde bulunabilir. TMK. md. 598/2'ye göre, mirasçı atamaya veya vasiyete ilişkin ölüme bağlı tasarrufa karşı mirasçılar veya vasiyet alacaklıları, bu tasarrufların kendilerine tebliğinden itibaren bir ay içinde itiraz etmezlerse, tasarruf lehine yapılan kişiye, sulh hukuk mahkemesi tarafından atanmış mirasçı veya vasiyet alacaklısı olduğunu gösteren mirasçılık belgesi verilir.⁹ Kanun düzenlemesine göre bildirimden (tebliğden) itibaren bu bir aylık içerisinde ilgili hak sahipleri tarafından itirazın yapılmamış olması gerekir. Şunu da belirtmemiz gerekir ki, bir aylık itiraz süresi zamanaşımı veya hak düşürücü süre niteliğinde değildir. Bu nedenle bu bir aylık sürenin durması veya kesilmesi söz konusu olmayacaktır. Kanun maddesinde düzenlenen itiraz her bir hak sahibi açısından birbirinden bağımsızdır ve bu itirazın birlikte yapılması (birlikte hareket etme) zorunluluğu bulunmamaktadır (Dural ve Öz, 2019: 401).

TMK. md. 598/2'ye göre atanmış mirasçı tarafından talep edilecek mirasçılık belgesinde sulh hukuk mahkemesi görevlidir. Bu nedenle burada noterlerin mirasçılık belgesi verme yetkisi yoktur (İyilikli, 2017: 298).

Kanun maddesinde düzenlenen bir aylık süre zamanaşımı veya hak düşürücü değildir. Bu süre mirasçılık belgesi talep edilebilmesi ve hak sahiplerinin itiraz edebilmesi için beklenmesi gereken süredir. Bir aylık sürede yapılacak itirazın niteliği, atanmış mirasçının hakkından itiraz edenin etkilenmesi nedeniyle miras hukukuna ilişkindir. Hak sahibi yapacağı itirazlara örnek olarak, miras bırakanın ehliyetinin bulunmaması, vasiyetname veya miras sözleşmesinin kanunun aradığı şartları taşımadığı, saklı payların ihlal edildiği, mirastan yoksunluk şartlarının oluştuğu söylenebilir. İtirazla amaçlanan mirasçılık belgesinin verilmesinin

⁹ "Dava, yasal mirasçılık yanında noterde düzenlenen vasiyetname gereğince atanmış mirasçılık belgesi verilmesi istemine ilişkin olup, mahkemece yasal mirasçılık belgesi verilmiştir.4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 598/1. maddesinde yasal mirasçılık belgesi, 2.fıkra ise atanmış mirasçı veya vasiyet alacaklısı belgesi verilmesi hususunu düzenlemiştir. Anılan fıkra gereğince vasiyete ilişkin ölüme bağlı tasarruflara 1 ay içinde itiraz edilmediği takdirde lehine tasarrufla bulunan kimseye atanmış mirasçılık belgesi verilmesi gerekmektedir. **O hâlde davacının yasal mirasçılık belgesi ile birlikte vasiyetname ile tasarruf edilen mallar açısından da mirasçılık belgesi verilmesi gerekirken, salt yasal mirasçılık belgesi verilmesi doğru görülmemiş, hükmün bu sebeplerle bozulması gerekmektedir.**" (Yargıtay 14. HD., 2015/2029 E., 2015/4943 K., 30.04.2015 T.).

engellenmesi suretiyle terekede bulunan malların talep eden kişiye zilyetliğinin geçmesini engellemektir. Çünkü mirasçılık belgesinin verilmesi ile intikal işlemleri yapılacaktır (Kocaağa, 2005: 91-92).¹⁰

Bir aylık süre içinde yasal mirasçılar tarafından, atanmış mirasçılar haklarının kabul edilip tanındığı mahkemeye beyan edilmişse, bu kabul ve tanıma beyanları ile yasal mirasçılar bağıdırlar. Bu nedenle kabul ve tanıma beyanında bulunanlar, öncelikle beyanlarının irade sakatlığına dayandığını iddia ve ispatla iptal ettirmelidir. Bu şekilde bir iptal olmadığı sürece hak sahipleri mirasa dayalı iptal, tenkis ve istihkak taleplerinde bulunamazlar. Buna karşılık, hak sahipleri ölüme bağlı tasarrufu kabul etmemişlerse, bir ay içinde hak sahipleri tarafından itiraz edilmemiş olsa bile ölüme bağlı tasarrufun iptaline ilişkin dava açma hakları vardır (İyilikli, 2017: 299).

Bir ay içinde hak sahipleri tarafından herhangi bir itiraz yapılmamışsa ve ölüme bağlı tasarrufun iptaline veya tenkis talebinde bulunulmamışsa atanmış mirasçı mirasçılık belgesi talep edebilecektir. Bir aylık süreden sonra açılmış olan dava mirasçılık belgesinin verilmesine engel değildir. Unutulmamalıdır ki, bir aylık süre geçmiş olsa bile kesin hüküm niteliği olmadığından mirasçılık belgesinin geçersizliği ileri sürülebilecektir. Hak sahipleri bir aylık süre içerisinde itiraz ederler, iptal veya tenkis davası açarlarsa bu durumda atanmış mirasçıya mirasçılık belgesi verilmeyecektir. İtiraza rağmen, hak düşürücü süreler içerisinde ilgili davalar açılmamışsa bu halde mirasçılık belgesi verilebilecektir. Mirasçılık belgesinin verilmesi ile atanmış mirasçı payı oranında mirasçı olacaktır (Dural ve Öz, 2019: 402).

Vasiyet Alacaklıları

Vasiyet alacaklısı mirasbırakanın ölümü ile birlikte vasiyet edilen şey üzerinde doğrudan hak kazanamaz ve sadece vasiyet borçlularına karşı vasiyet borcunun yerine getirilmesi hakkını elde eder. Bu nedenle TMK. md. 600/2 gereğince vasiyet alacaklısı külli halefi değil, cüzi halefidir ve cüzi halef olması nedeniyle miras bırakanın borçlarından da sorumlu tutulmayacaklardır Bu nedenle vasiyet alacaklısı, vasiyet borçlusu borcunu yerine getirdiğinde vasiyet edilen şey üzerinde hakkını kazanacaktır.¹¹ TMK. md. 600/1'e göre vasiyet borçlusu, varsa vasiyeti yerine getirme görevlisi, yoksa yasal veya atanmış mirasçılardır (Dural ve Öz, 2019: 144). Vasiyet, ölüme bağlı tasarrufla bir kimseye bir malın mülkiyetinin bırakılması, terekenin tamamı

¹⁰ "Vasiyetname, muayyen mal vasiyeti niteliğinde olmayıp, mirasçı atamaya ilişkindir.(TKM. md.463) Atanmış mirasçılardan iktisabı, kendilerini naspeden müteveffanın vefatında başlar. (TKM. md.539/2) **Bu durumda, miras bırakandan intikal eden aynı hakların, atanmış mirasçı adına tescili için vasiyetnamenin tenfizi kararına ihtiyaç yoktur. Atanmış mirasçıya, buna ilişkin mirasçılık belgesi verilmesi (TMK.md.598/2) yeterli olup, bu nitelikteki belge ile aynı hakların bu kişi adına tapuda intikalen tescili mümkündür.** (Tapu Sicil Tüzüğü md.21/a) Davacının talebi, atanmış mirasçı olduğuna ilişkin belge verilmesini de içermektedir. (TKM. md.538) O hâlde, görevli mahkeme Sulh Hukuk Mahkemesidir. Bu husus gözetilmeden yazılı şekilde "vasiyetnamenin tenfizine "biçiminde karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır." (Yargıtay 2. HD. 2008/4843 E., 2008/5250 K., 14.04.2008 T.).

¹¹ "Medeni Kanun'un 599. maddesi uyarınca, mirasın açılmasıyla terekeye sahip olma hakkı, sadece yasal mirasçılara tanınmıştır. Vasiyetname ile mirasçı seçilenlerin, (Mirasçı nasb edilenler) hakları, yasal mirasçılar veya öncelikle tasarruf ile yararlarına bağışlama yapılmış olanlar tarafından açıkça itiraza uğramamış ise, bu hususun tebliğinden itibaren bir ay geçtikten sonra bunlar mirasçılık sıfatları hakkında belge verilmesini, Sulh Hakiminden isteyebilirler (Bununla beraber her nevi istihkak ve iptal davası hakkı saklı olmak üzere) (MK. m.598). Vasiyetname ile verilen hakkın geçirilmesini sağlayacak husus sulh hakiminin vereceği mirasçılık belgesidir.

Kendisine belirli bir mal vasiyet edilen kimsenin, durumu ise daha farklıdır. Medeni Kanun'un 600.maddesi gereği, kendisine belirli bir mal vasiyet edilen kimse, bu vasiyeti yerine getirmekle yükümlü olan varsa ona, yoksa yasal veya atanmış mirasçılara karşı açacağı istihkak davası ile malın kendisine teslimini isteyebilir." (Yargıtay 3. HD. 2017/14847 E., 2017/16141 K., 20.11.2017 T.).

ya da bir kısmı üzerinde intifa hakkının kazandırılması, bir kimse lehine tereke değeri üzerinde bir edimin yerine getirilmesi, bir iradın bağlanması veya bir kimsenin bir borçtan ibrası şeklinde olabilir (Dural ve Öz, 2019: 146-148).

TMK. Md. 598/2'de vasiyet alacaklısının durumunu gösterir bir belge verileceği düzenlenmiştir.¹² Kanun hükmüne göre, vasiyete itiraz edilmemesi durumunda kendisine verilecek belge ile vasiyet alacaklısı tereke üzerindeki bir malın kendisine teslimini talep edebilecektir. Vasiyet borçlusu tarafından teslimden kaçınılması halinde malın aynen teslimi, bunun mümkün olmaması halinde vasiyet edilen malın bedelinin tahsili vasiyet alacaklısı tarafından talep edilebilecektir. Sulh mahkemesi tarafından vasiyet alacaklısına verilecek mirasçılık belgesinde mirasçılık sıfatı ve pay verilmeyeceğinden, verilecek belge TMK. md. 598/2 gereğince lehine kazandırma yapılan kişinin vasiyet alacaklısı olduğunu gösteren ve vasiyet edilen malın tespit ve teslimi amacıyla açılacak dava için yasal dayanak oluşturacaktır.¹³ Bu belgede vasiyet alacaklısının husumet yönelteceği mirasçılar da yazılacak ve verilecek belge ile doğrudan malın intikali sağlanamayacaksa da vasiyet alacaklısına talebini ileri sürebilmesi için kolaylık sağlanacaktır. Vasiyet alacaklısının hakkını verme borcu tasarruftan aksi anlaşılmadığı sürece vasiyet borçlusunun mirası kabul etmesiyle veya mirası ret hakkının düşmesiyle muaccel olur. Vasiyet borçluları, vasiyet edilen mal üzerinde tasarrufta bulunmuşlar veya taşınması devretmişlerse bu durumda vasiyet edilen malın değeri itibarıyla alacak davası açılabilir gibi, muvazaalı devir var ise tapu iptal tescil davası da ikame denebilecektir (İyilikli, 2017: 303-304; Kocaağa, 2015: 93-94).

Mirasçılık Belgesi Alabilmek İçin Yetki Verilebilecekler

Mirasçılık belgesi almaya yetkili olanlar TMK. md. 598'de genel olarak sıralanmıştır. Ancak mirasbırakanın ölümü ile birlikte tereke üzerinde alacak iddiasında bulunan mirasbırakanın alacaklılarına, vasiyeti yerine getirme görevlisinin bulunması halinde işlemlerin yapılabilmesi için bu kişiye mahkeme veya icra müdürlüğünden alınacak yetki belgesi ile mirasçılık belgesinin verilmesinin uygulanageldiği görülmektedir. Ayrıca Tapu Kanunu ile tapu müdürlüklerine de özel olarak mirasçılık belgesi talep edebilme hakkı verilmiştir. Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için bu özel durumların açıklanması gerekmektedir.

¹² "Mirasçılık belgesine ilişkin düzenlemenin yer aldığı 598. maddede ise "Başvurusu üzerine yasal mirasçı oldukları belirlenenlere, Sulh Mahkemesince ya da Noterlikçe mirasçılık sıfatlarını gösteren bir belge verilir. Mirasçı atamaya veya vasiyete ilişkin ölüme bağlı tasarrufa mirasçılar veya başka vasiyet alacaklıları tarafından kendilerine bildirilmesinden başlayarak bir ay içinde itiraz edilmedikçe, lehine tasarrufta bulunan kimseye, Sulh Mahkemesi'nce atanmış mirasçı veya vasiyet alacaklısı olduğunu gösteren bir belge verilir. Mirasçılık belgesinin geçersizliği her zaman ileri sürebilir. Ölüme bağlı tasarrufun iptaline ilişkin dava hakkı saklıdır" hükmü mevcut olup, anılan madde gereğince yasal mirasçılar veya öncelikle tasarruf ile yararlarına bağışlama yapılmış olanlar tarafından vasiyete ilişkin ölüme bağlı tasarruflara 1 ay içinde itiraz edilmediği takdirde lehine tasarrufta bulunan kimseye atanmış mirasçılık belgesi verilmesi gerekmektedir." (Yargıtay 3. HD. 2016/13419 E., 2018/1359 K., 20.02.2018 T.).

¹³ "Toplanan delillerden, muris ... 03.09.2008 tarihinde ...Noterliğinde düzenleme şeklinde vasiyetname ile davacıların oğlu S.. T..'yi vasiyet alacaklısı olarak atadığı anlaşılmaktadır. Mirasçılık belgesi verilmesi isteminde bulunulabilmesi için davacı taraf ile muris arasında mutlaka ırs ilişkisi bulunmasının gerekmediği, vasiyet alacaklılarının da vasiyet alacaklısı olduğunu gösteren bir belge verilmesini isteyebileceği gözetildiğinde, davacı tarafın istemi de bu çerçevede değerlendirilmelidir.

Bu durumda, mahkemece, davacı tarafın mirasçılık belgesi verilmesi isteminin çoğun içinde azı da vardır ilkesi uyarınca, vasiyet alacaklısı belgesi verilmesi olarak nitelendirilmesi ve davanın kabulüne karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir." (Yargıtay 14. HD. 2015/6326 E., 2016/187 K., 12.01.2016 T.).

Mirasçı veya Mirasbırakanın Alacaklısı

TMK'da mirasbırakanın alacaklılarına mirasçılık belgesi verilmesini talep hakkı tanıyan bir düzenleme bulunmamaktadır. Mirasbırakanın alacaklılarının da mirasçı sıfatları bulunmamaktadır. Ancak alacaklılar, mirasçılara karşı dava ikame etmesi ve icra takibi işlemleri yapabilmesi için mirasçılık belgesine ihtiyaç duyulmaktadır. Zira dava veya icra takibinin kimlere karşı devam edileceği mirasçılık belgesi ile tespit edilebilmektedir.¹⁴ Bu nedenle 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu¹⁵ md. 114/1-h gereğince hukuki yarar ilkesinden yola çıkılarak mahkemeler veya icra müdürlüklerinden yetki verilmesi suretiyle alacaklılar tarafından sulh hukuk mahkemesine veya noterlere başvuruda bulunularak mirasçılık belgesinin alınması uygulanmaktadır.¹⁶ İcra dosyalarında yasal dayanak olarak 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu¹⁷ md. 94 dayanak gösterilmektedir. Yetki belgesi ile alınan mirasçılık belgesi, alacaklının tereke üzerindeki haklarını teminat altına almakla birlikte, gerçek anlamda bir mirasçılık belgesi fonksiyonu bulunmamaktadır. Hatta hukuki yarar nedeniyle daha önce alınmış mirasçılık belgesinin iptalinin de alacaklılar tarafından talep edilebileceği ileri sürülmektedir (İyilikli, 2017: 305-307; Kocaağa, 2005: 94).

Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi

TMK. md. 552/1'e göre, mirasbırakan, tasarrufunda aksini öngörmemiş veya sınırlı bir görev vermemişse vasiyeti yerine getirme görevlisi, mirasbırakanın son arzularının yerine getirilmesi için gerekli bütün işlemleri yapmakla görevli ve yetkilidir. Bu görevlerini yerine getirebilmesi için vasiyeti yerine getirme görevlisine, sulh hukuk mahkemesi tarafından yetki belgesi verilir. Mirasbırakanın vasiyetini yerine getirmek isteyen vasiyeti yerine getirme görevlisi, ihtiyaç duyduğu anda alacağı bu yetki belgesi ile mirasçılık belgesi almak için talepte bulunma hak ve yetkisine sahiptir (Ruhi, 2014: 16).

¹⁴ “Davacı bankanın alacağını tahsil amacıyla borçlunun yasal mirasçılarını öğrenmek için icra hukuk mahkemesinden mirasçılık belgesi çıkarmak üzere yetki belgesi talep ettiği, alınan yetki belgesi ile eldeki davanın açıldığı anlaşılmaktadır. **Hâl böyle olunca, davacının eldeki davayı açmakta hukuki yararı mevcuttur. Bu durumda, mahkemece davacının delilleri toplanarak ve işin esasına girilerek muris’nun mirasçılık belgesinin verilmesi gerekirken** yersiz gerekçelerle talebin reddine karar verilmesi doğru görülmemiş, bu sebeple kararın bozulması gerekmiştir.” (Yargıtay 14. HD., 2015/1804 E., 2015/5677 K., 21.05.2015 T.).

¹⁵ Resmi Gazete, Sayı 27836, Tarih 04.02.2011.

¹⁶ “HUMK’da yer almamakla birlikte Yargıtay Uygulaması gereğince “hukuki yarar ilkesi” davanın açılması bakımından dava şartı olarak kabul edilmekte ve uygulanmakta idi. Dava şartları hiç şüphesiz davanın açıldığı tarihte yani başlangıçta aranır. Olup olmadığı belirlenir. 6100 sayılı HMK’nu hazırlanınca uygulamadan esinlenerek bu hukuki yarar ilkesi kanun hükmü haline getirildi. HMK’nun dava şartları başlığı taşıyan 114/1-h bendinde “davacının dava açmakta hukuki yararının bulunması” ilkesinin dava şartları arasında sayıldığı görülmektedir. **Hukuki yarar ilkesinin bulunduğu durumlarda mutlaka davacı tarafın önce bir mahkemede dava açması, ondan sonra bu mahkemeden veraset belgesinin veya herhangi bir işin yapılması bakımından yetki alınmasına gerek olmadığı gibi, önce bir şeyin veya bir alacağın icra takibine konulması ve belirli aşamalardan sonra icra müdüründen yetki alınması suretiyle herhangi bir dava açılmasına da gerek bulunmamaktadır.** Aksi halde hak arama yollarının sınırlandırılması ya da kapatılması söz konusu olur. Bu aynı zamanda bir hak ihlaline yol açabilecektir.

Anayasa’nın hak arama hürriyeti başlıklı 36. maddesinde; “Herkes meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahiptir,” denilmek suretiyle savunma hakkının kısıtlanamayacağına vurgu yapıldığı gibi, hak arama yollarının da sınırlanamayacağını vurgulamıştır. Bu hüküm ortada dururken davacı daha önce herhangi bir dava açmadığı gibi, icra takibine de yapmadığı ve aynı zamanda borçlu ile irs ilişkisinin de olmadığı görüşünden hareketle isteğin reddine karar verilmesi açıklanan Anayasa hükmüne ve belirtilen ilkelere aykırı düşmektedir.” (Yargıtay 8. HD. 2014/1698 E., 2014/20921 K., 14.11.2014 T.).

¹⁷ Resmi Gazete, Sayı 2128, Tarih 19.06.1932.

Tapu Müdürlüğü

2644 sayılı Tapu Kanunu¹⁸'na 03.05.2012 tarihli 6302 S.K¹⁹/md. 3 ile getirilen ek madde 1'e göre mirasbırakanın ölüm tarihinden itibaren en geç iki yıl içinde tapu sicilinde miras intikalinin gerçekleşmemesi durumunda tapu müdürlüğünün, mirasçılık belgesi düzenlenmesi için yargıya başvurabileceği düzenlenmiştir. Düzenlemede bu maddeye göre yapılacak başvuruların her türlü gider, vergi, resim veya harçtan muaf olduğu ifade edilmiştir. Bu madde ile intikalin zamanında yapılabilmesi için mirasçı sıfatı bulunmamasına rağmen tapu müdürlüğüne yetki verilmiştir (Günay, 2015: 55).

Mirasçılık Belgesi Verebilecek Makamlar

2011 yılına kadar veraset belgesini sadece sulh hukuk mahkemeleri verebilmekteydi. Ancak hem Noterlik Kanunu hem de TMK. md. 598'de yapılan değişiklik ile mirasçılık belgesi, sulh hukuk mahkemelerinin yanında noterler tarafından da verilebilecektir.

Sulh Hukuk Mahkemesi

TMK. md. 598/1'e göre başvurusu üzerine yasal mirasçı oldukları belirlenenlere, sulh mahkemesi tarafından mirasçılık sıfatlarını gösteren bir belge verilir. Uygulamada UYAP Bilişim Sistemi'ne nüfus müdürlüğünün sistemi entegre edildiğinden mahkemeler tarafından elektronik ortamda nüfus kayıtları tetkik edilerek mirasçılık belgesi verilmektedir (Ruhi, 2014: 16).

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu md. 382/2-c-6 düzenlemesine göre, mirasçılık belgesi verilmesi işi bir çekişmesiz yargıya tabidir (Pekcanitez, Atalay ve Özekes, 2011: 77-79).²⁰ Yine HMK. md. 383'e göre sulh hukuk mahkemesi, çekişmesiz yargı işlerinde, aksine bir düzenleme bulunmadığı sürece görevli mahkemesidir. Mirasçılık belgesi taleplerinde, kanunda aksine bir düzenleme bulunmadığı için görevli mahkeme, sulh hukuk mahkemesidir (Kuru, 2019: 656).

HMK. md. 384'e göre kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, çekişmesiz yargı işlerinde yetkili mahkeme, talepte bulunan kişinin veya ilgililerden birinin oturduğu yer mahkemesidir. Bu konuda, yetki ile ilgili kesin yetki kuralı bulunmamaktadır. Bu nedenle, mirasçılık belgesi Türkiye'nin her yerinden alınabilir.²¹ Dolayısıyla, mirasbırakanın oturduğu yer mahkemesi veya mirasçılardan her birinin oturduğu yer mahkemesinden mirasçılık belgesinin verilmesi talebinde bulunulabilir. Bu bağlamda miras belgesinin iptali davası herhangi bir mirasçının oturduğu yer mahkemesinden de istenebilecektir (Kuru, 2019: 658).

Noter

¹⁸ Resmî Gazete, Sayı 2892, Tarih 29.12.1934.

¹⁹ Resmî Gazete, Sayı 28296, Tarih 18.05.2012.

²⁰ Çekişmesiz yargıda esasen taraf kavramı yoktur, ilgili kavramı vardır. Ayrıca çekişmesiz yargı "iş" olarak ifade edilir Bu nedenle çekişmesiz yargı bir dava değildir. Çekişmesiz yargıda davaya ilişkin kavramlar tam olarak bir anlam taşımaz.

²¹ "Bilindiği üzere ve kural olarak; mirasçılık belgesinin verilmesine ilişkin istem, 6100 sayılı HMK'nın 382. maddesine göre çekişmesiz yargı işlerinden sayılmış, 11/3. maddesinde ise hangi davaların murisin son ikametgahı mahkemesinde görüleceği açıklanmış, aynı maddenin son fıkrası hükmünde veraset ispatına, miras hisselerinin tayinine ilişkin davaların, mirasçılarının her birinin bulunduğu yer mahkemesinde görülebileceği açıklanmıştır. Bu itibarla mirasçılık belgesi verilmesi davalarında kesin yetki kuralı söz konusu olmayıp; **mirasçılık belgesi, murisin yerleşim yeri ya da nüfusa kayıtlı olduğu yer gözetilmeksizin Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisindeki adli yargı teşkilatı bulunan tüm adliyelerden her zaman alınabilecek** ve aksi her zaman ispat edilebilecek hasımsız belgelerdendir." (Yargıtay 16. HD. 2016/6869 E., 2016/6567 K., 07.06.2016 T.).

TMK. md. 598/1²² ve 1512 sayılı Noterlik Kanunu²³ md. 71/A-b²⁴'ye göre, yasal mirasçılardan talep etmeleri halinde noterler tarafından mirasçılık belgesi verilecektir. Türkiye'deki herhangi bir noterden mirasçılık belgesi talep edilebilir. Mirasçılık belgesi talep edilen noter, nüfus kayıtlarını elektronik ortamda temin ederek tetkik eder. Elektronik ortamda yeterli bilginin bulunmaması halinde nüfus müdürlüğünden yazı ile gerekli bilgileri temin eder. İnceleme sonucunda elde edilen bilgi çerçevesinde, mirasçılar ve miras paylarını gösteren mirasçılık belgesi noterlik tarafından verilir. TMK. md. 589/1'de belirtildiği üzere noterler yasal mirasçılara mirasçılık belgesi verebilecektir. Ancak hukuki yarar çerçevesinde atanmış mirasçılar, vasiyetname alacaklıları da noterlerden mirasçılık belgesi talep edebileceklerdir (Ruhi, 2014: 17). Ayrıca mirasbırakanın alacaklılarının da mahkeme veya icra müdürlüklerinden alacakları yetki belgeleri ile mirasçılık belgesini noterlerden talep edebilecekleri uygulamada görülmektedir.

Noterlik K md.71/B, f.3'e göre eğer mirasçılık belgesi verilmesi yargılamayı gerektiriyorsa, nüfus kayıtları mirasçılık belgesi için yeterli değilse, yabancılar tarafından mirasçılık belgesi talep edilmesi halinde, mirasçılık belgesi verilmesi bilirkişi incelemesi yapılmasını gerektiriyorsa, tanık dinlenmesi gerekiyorsa, yabancılik unsuru taşıyan bir mirasçılık belgesi talebi varsa bu durumlarda mirasçılık belgesi noterler tarafından verilemez (Kuru, 2019: 656; Özkan, 2017: 2789).

Noterlik K md.71/C hükmüne göre noterler tarafından verilen mirasçılık belgesi hakkında, menfaati ihlal edilenler tarafından sulh hukuk mahkemesine itirazda bulunulabilir. İtiraz üzerine sulh hukuk mahkemesi tarafından verilen kararın bir örneğini ilgili notere ve Türkiye Noterler Birliğine bildirir (Kuru, 2019: 657).²⁵ Doktrinde, sulh hukuk mahkemesine yapılan itirazın niteliği belgenin hüküm ve sonuçlarını engelleme, daha açık bir ifade ile ortadan kaldırma amaçlı yargısal bir süreç başlatıcısı olduğuna yönelik görüşler vardır (Ruhi, 2014: 18).

Kadastro Mahkemesi

3402 Sayılı Kadastro Kanunu²⁶ md. 25/1 hükmüne göre kadastro mahkemesi, kadastro veya kadastro ile ilgili verasete ait uyuşmazlıkları çözümleyebileceği gibi, talep üzerine mirasçılık belgesi de verebilir. Kadastro

²² "veya noterlikçe" ibaresi, 31/03/2011 kabul tarihli, 14/04/2011 tarih ve 27905 sayılı R.G.de yayımlanan 6217 sayılı Kanunun 19. maddesi ile, 01.10.2011 tarihinde yürürlüğe girmek üzere eklenmiştir.

²³ Resmi Gazete, Sayı 14090, Tarih 05.02.1972.

²⁴ 31.03.2011 - 6217 S.K/Madde 14 ile getirilen ek madde, Yürürlük Tarihi: 01/10/2011.

²⁵ "Bu itiraz ile, çekişmesiz yargı (mirasçılık belgesi verilmesi) işi, çekişmesiz yargıdan çıkar ve çekişmeli yargıya girer"; Ancak Yargıtay kararında, noter tarafından verilen mirasçılık belgesine itirazın çekişmeli yargı olmadığı ifade edilmiştir. "6217 sayılı Yargı Hizmetlerinin Hızlandırılması Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 14. maddesi uyarınca 18.01.1972 tarihli ve 1512 sayılı Noterlik Kanununun 71. maddesinden sonra gelmek üzere "Diğer İşlemler" başlığı ile üçüncü bölüm olarak eklenen 71/C maddesi olarak "Noterlerin verdikleri mirasçılık belgesi hakkında, menfaati ihlal edilenler tarafından sulh hukuk mahkemesine itirazda bulunulabilir. Sulh hukuk mahkemesi, itiraz üzerinde verdiği kararın bir örneğini ilgili notere ve Türkiye Noterler Birliğine bildirir" hükmü düzenlenmiştir.

Somut olayda, davacılar vekilinin.... Noterliği'nin 16.10.2012 tarihli,... yevmiye no'lu mirasçılık belgesinin iptali yönündeki talebi çekişmeli yargıya ilişkin bir husus olmayıp, daha önce noter tarafından verilen mirasçılık belgesine itiraz niteliğindedir. Bu itibarla mahkemece yukarıda belirtilen yasa hükmü gözetilerek anılan istek bakımından davanın ayrılması ve görevsizlik kararı verilmesi gerekirken davanın esasının karara bağlanması doğru görülmemiştir." (Yargıtay 14. HD. 2016/17571 E., 2017/2384 K., 27.03.2017 T.).

²⁶ Resmî Gazete, Sayı 19512, Tarih 09.07.1987.

mahkemesi, kadastro ile ilgili işlerle ilgili ve derdest uyuşmazlıklarla sınırlı olarak mirasçılık belgesi verebilecektir.²⁷

Kadaastro mahkemesi tarafından verasete ilişkin uyuşmazlıklar ve mirasçılarının belirlenerek davaya dahil edilmesi gerektiği dikkate alındığında mirasçılık belgesi verilmesi hukuki bir zorunluluktur. Kadaastro mahkemelerine böyle bir yetkinin verilmesi usul ekonomisi açısından da yararlıdır. Belirtmeliyiz ki, kadaastro mahkemesindeki taraflar, sulh hukuk mahkemesi veya noterlikten mirasçılık belgesi alıp getirmeye zorlanamaz (Günay, 2015: 56; Ruhi, 2014: 17).

Mirasçılık Belgesinin İptali

HMK. md. 382'de çekişmesiz yargı işleri sayılmıştır. HMK. md. 388'de ise aksine hüküm olmayan hâllerde, çekişmesiz yargı kararlarının kesin hüküm oluşturmayacağı düzenlenmiştir. Bu nedenle çekişmesiz yargı kararları, sonradan değiştirilebileceği gibi düzeltilebilecek veya iptal edilebilecektir. Çekişmesiz yargı işleri kanunda sayılanlarla sınırlı sayıda değildir. Çekişmesiz yargı işleri talep konusu ile ilgili olanlar arasında uyuşmazlık bulunmayan durumlar, talep konusu ile ilgili olanlar arasında bir hak bulunmayan durumlar ve hâkimin resen harekete geçtiği hâllerdir. Konumuz itibarıyla çekişmesiz yargı işlerinin en tipik örneği mirasçılık belgesidir. Mirasçılık belgesi aksi sabit oluncaya kadar geçerlidir (Kuru, 2019: 652-654).

Mirasçılık belgesi, hasım göstermeksizin, tek bir mirasçının talebinin bile yeterli olduğu, çekişmesiz yargılama sonunda verilen bir belgedir. Doktrinde hasım göstermek suretiyle çekişmeli yargı yoluyla alınan mirasçılık belgesi ve hasım göstermeksizin çekişmesiz yargı yoluyla alınan mirasçılık belgesi olmak üzere iki tür mirasçılık belgesi olduğu açıklanmaktadır. Hasım göstererek alınan mirasçılık belgesi, çekişmeli yargı yoluyla alındığı için artık sadece bir belge değil “veraset ilamı” olacaktır (Kocaağa, 2005: 95).

Kocayusufpaşaoğlu'na göre, böyle bir ayırımın yerinde olmadığını savunmaktadır. Çünkü sadece MK m. 598 anlamında alınan belgeler çekişmesiz yargı yoluyla alınan mirasçılık belgelerdir. Mirasçılık sıfatının çekişmeli olduğu hallerde ise çekişmeli yargı söz konusu olduğu için verilen karar kesin hüküm niteliğinde olduğundan, bu tür kararlar TMK md. 598 anlamında mirasçılık belgesi değildir (Kocayusufpaşaoğlu, 1978: 580 içinde: Kocaağa, 2005: 95). Biz de Kocayusufpaşaoğlu'nun görüşüne katılıyoruz. Zira çekişmeli yargı sonucunda artık bir mahkeme kararı verilmektedir. Mahkeme kararına artık belge niteliği yüklemek yerinde olmayacaktır.

²⁷ “Dava, kadaastro tespitine itiraz niteliğindedir. 3402 sayılı Kadaastro Kanunu'nun 25/1. maddesinde, kadaastro mahkemelerinin kadaastroya veya kadaastro ile ilgili verasete ait uyuşmazlıkları çözümlenebileceği, istek üzerine veraset belgesi verebileceği düzenlenmiştir. Ne var ki yasal düzenlemelere aykırı olacak şekilde, mahkemece yaklaşık altı yıllık süre boyunca davacıya ölü tespit maliklerine ait veraset ilamını sunması için süre verilmiştir. Öte yandan Mahkemece 21.06.2007 tarihli celsede ölü tespit maliklerinin re'sen veraset ilamlarının düzenlenmesi yolunda ara karar kurulmuş ve gereği yerine getirilerek ölü tespit malikleri Ferhat ve Sultan O.'ın veraset belgeleri düzenlenmiş ise de tespit edilen mirasçılar davaya dahil etmek üzere yine davacı yana süre verilmiştir. 6100 sayılı HMK'ya göre özel nitelikte bulunan ve 3402 sayılı Kadaastro Kanunu'nun “kadaastro davalarında usul” başlıklı 28. maddesi uyarınca, Kadaastro Hakiminin, ilgililerin başvurusunu beklemeksizin kadaastro tutanakları ile uyuşmazlığın çözümlenmesine etkili olabilecek kayıt ve diğer bilgileri ilgili dairelerden getireceği ve duruşma gününü taraflara re'sen tebliğ edeceği düzenlenmiştir. Anılan düzenlemeler çerçevesinde, kadaastro hâkimi mevcut uyuşmazlığı çözmekle yükümlüdür. O halde, mahkemece, duruşma günü davalılara re'sen tebliğ edilerek taraf teşkilinin sağlanması ve bundan sonra davanın esasına girilerek sonucuna göre hüküm kurulması gerekirken, dosya kapsamına uygun düşmeyen gerekçe ile yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz olup, davacı A.. O.'ın temyiz itirazları bu nedenlerle yerinde görüldüğünden kabulü ile hükmün BOZULMASINA” (Yargıtay 16. HD. 2014/2848 E., 2014/2949 K., 20.03.2014 T.).

Çekişmeli yargıda ise çekişme, uyuşmazlık, iddia ve karşı tarafın iddiası üzerine kurulu davalar söz konusudur. Çekişmeli yargının konusunu tarafların sübjektif hakları oluşturur. Çekişmesiz yargıda ise karara esas oluşturacak sübjektif hak yoktur ve sonradan değiştirilmesi veya iptali mümkündür (Pekcanitez, Atalay ve Özekes, 2011: 80).

Mirasçılık belgesinin iptali davasını açmanın koşulları şunlardır (Özkan, 2017: 2794):

- Mirasçılardan bir kısmının mirasçılık belgesinde gösterilmemiş olması,
- Hak sahiplerinin paylarının mirasçılık belgesinde hatalı olarak belirlenmesi,
- Gerçekte mirasçı olmayan bir veya birkaç kişinin mirasçılık belgesinde mirasçı olarak gösterilip pay verilmesi.

Mirasçılık belgesinin düzeltilmesi veya iptali davaları çekişmeli yargı davalarındandır.²⁸ Bu nedenle mirasçılık belgelerinin iptali veya değiştirilmesi davaları sonucunda verilecek karar kesin hüküm olacak ve sadece bir belge değil ilam niteliğine haiz olacaktır. Mirasçılık belgesinin iptali davasında asliye hukuk mahkemeleri görevlidir ve bu davalar her zaman açılabilirliklerinden hak düşürücü süre söz konusu değildir. Sonuçta mirasçılık belgesinin iptali davasında verilecek olan karar ile kesin hüküm ortaya çıkacaktır. Yetki konusunda ise kesin yetki kuralı yoktur ve mirasçıların her birinin oturduğu yer (Özkan, 2017: 2793) asliye hukuk mahkemeleri yetkilidir. Mirasçılık belgesinin iptali davasının konusu mirasçılık belgesindeki bir hata veya eksilikten kaynaklanabileceği gibi ölüme bağlı tasarrufun iptaline ilişkin bir karara bağlı bir talebe ilişkin de olabilir (İyilikli, 2017: 328).

Mirasçılık belgesi verilmesine ilişkin olarak açılan davaya HMK. md. 65'e dayalı olarak asli müdahalede bulunulabilir. Çekişmesiz olarak ilk davayı açan davacı yanında asli müdahil olarak davaya katılan asli müdahilin durumu davanın çekişmesiz niteliğini etkilemeyecektir. Yani asli müdahilin talebi de mirasçılık belgesinin verilmesi olduğundan, dava yine çekişmesiz yargı olarak devam edecektir (İyilikli, 2017: 328).

Mirasçılık belgesine karşı açılacak iptal davalarında asliye hukuk mahkemesi görevlidir.²⁹ Noter tarafından verilen mirasçılık belgelerine karşı yapılacak itirazlarda ise görevli mahkeme Noterlik K m.71/C hükmüne göre sulh hukuk mahkemesidir.

²⁸ "Somut olayda, dava ve talep mirasçılık belgesinin iptali istemine ilişkindir. Dava, Gebze Sulh Hukuk Mahkemesinin 1995/1047 Esas, 1996/257 Karar sayılı mirasçılık belgesinde mirasçı olan davalılar hasım gösterilerek açıldığından çekişmeli hâle gelmiştir. Bu nedenle mirasçılık belgesinin iptali ve yeni bir mirasçılık belgesi verilmesi istemiyle açılan dava çekişmeli yargı niteliğinde olduğundan asliye hukuk mahkemesi görevlidir." (Yargıtay 14. HD. 2015/2725 E., 2015/9566 K., 02.11.2015 T.).

²⁹ "Buradan hareketle veraset belgesinin değiştirilmesi veya daha önce verilen veraset belgesinin iptali davalarının sulh hukuk mahkemesinde görülemeyeceği sonucuna varılmaktadır. Kaldı ki **veraset belgesinin iptali davalarının hasımlı olarak açılması zorunlu bulunduğundan çekişmesiz yargı kapsamında çıkıp çekişmeli yargı mahiyetini aldığı da bir gerçektir. Bu durum karşısında HMK'nın yürürlüğe girdiği 01.10.2011 tarihinden sonra açılan bu dava bakımından HMK'nın 382/2-c maddesinin 6. bendi uyarınca asliye hukuk mahkemesi görevlidir.** Görev kamu düzenine ilişkin olduğundan ve mahkemece davanın her aşamasında re'sen gözetilmesi gerektiğinden mahkemece dava dilekçesinin görev yönünden reddine karar verilmesi gerekirken işin esasının incelenerek hüküm kurulması doğru görülmemiş, bu sebeple Cumhuriyet Başsavcılığının ... gösterdiği lüzum üzerine kanun yararına bozma isteğinin kabulü ile kararın bozulması gerekmektedir." (Yargıtay 14. HD. 2015/8042 E., 2015/5796 K., 25.05.2015 T.); "Öte yandan genel hüküm niteliğinde bulunan TMK'nin 598/1 maddesinde de veraset belgesinin sulh hukuk mahkemesince verilmesi öngörülmüştür. 6100 sayılı HMK'nin "çekişmesiz yargı işleri" başlığını taşıyan 382/2-c maddesinin 6. bendine göre mirasçılık belgesi verilmesi sulh hukuk mahkemesinin görev alanına girmekte ve çekişmesiz yargı kapsamında kalmaktadır. Yukarıda açıklandığı gibi HUMK'nun 8/II-5. maddesi uyarınca mirasçılık belgesinin verilmesi, değiştirilmesi veya iptal davaları ile

Mirasçılık belgesinin iptali davasının, belgede gözükten tüm mirasçılara yöneltilmesi gerekmektedir. Çünkü mirasçılık belgesinin iptali davası çekişmeli yargıya tabi olacağından, sonuçta verilecek hüküm taraflar açısından kesin hüküm oluşturur. Ayrıca belirtmeliyiz ki, mirasçılık belgesinin iptali davasında taraf olmayan ve haklarının ihlal edildiğini iddia eden mirasçı için taraf olmadığı dosyada verilen karar kesin hüküm oluşturmaz. Bu kişi sonradan mirasçılık belgesinin iptalini ya da değiştirilmesini talep edebilir. Mirasçılık belgesine ilişkin sulh hukuk mahkemesi kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulabilir ancak HMK. md. 362'ye göre istinafin kararlarına karşı temyiz yoluna başvurulamaz. Mirasçılık belgesinin iptali kararı istinaf ve istinaf mahkemelerinin kararına karşı temyiz yoluna başvurulabilir. İptal kararı sonrasında, gerçeği yansıtmayan ve iptal edilen mirasçılık belgesine göre yapılan intikal ve tasarruf işlemleri, özellikle taşınmazdaki yolsuz tescilli işlemlerinin düzeltilmesi sadece yeni açılacak bir dava ile mümkündür. Çünkü mirasçılık belgesinin iptali kararı tespit niteliğindedir. Bu itibarla yenilik doğurucu niteliği bulunmadığından geçmişe etkili değildir. Bu nedenle iptal edilmiş mirasçılık belgesine göre yapılan taşınmazdaki intikal ve tescil işlemlerinin düzeltilmesi için TMK. md. 1025'e göre yeni bir dava açılması gerekmektedir (Ruhi, 2014: 19; İyilikli, 2017: 329-330; Kocaağa, 2005: 95; Kuru, 2019: 656-657). Önceki mirasçılık belgesine göre yapılan tescil işlemleri nedeniyle tapu müdürlüğünün sorumluluğundan bahsedilemeyecektir.

Gerçekte mirasçı olmayan bir kişinin mirasçılık belgesi alması sonucu, bu mirasçılık belgesi ile yaptığı işlemlerde üçüncü kişilerin iyiniyetinin korunup korunmayacağı sorunu oluşabilir. Böyle bir durumda doktrinde çeşitli görüşler ileri sürülmekle birlikte, gerçekte mirasçı olmayan bir kişinin terekede yer alan taşınır veya taşınmazlar üzerinde aynı hak kazanılması yönünde yapmış olduğu işlemler açısından mirasçılık belgesine güvenen iyiniyetli üçüncü kişilerin korunabilecekleri ile ilgili mevzuatımızda bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu halde TMK md. 988, 1023 hükümlerinde yola çıkılarak bir çözüm bulunabilir.³⁰ Çünkü mirasçılık belgesi alan kişi, taşınırlar açısından zilyet olabilecek ve taşınmazları açısından ise tapuda kendi adına tescil işlemleri gerçekleştirebilecektir. Üçüncü kişiler ise iptal edilmemiş mirasçılık belgesine dayalı olarak yapılan işlemlere güvenerek hareket eden iyiniyetleri çerçevesinde taşınırlarla ilgili TMK. md. 988 ve

ilgili görev sulh hukuk mahkemesine verildiği halde HMK'nin 382/2-c maddesinin 6. bendine göre **sulh hukuk mahkemeleri sadece veraset belgesi verilmesiyle ilgili istekler konusunda görevlidir. Buradan hareketle veraset belgesinin değiştirilmesi veya daha önce verilen veraset belgesinin iptali davalarının sulh hukuk mahkemesinde görülemeyeceği sonucuna varılmaktadır. Kaldı ki veraset belgesinin iptali davalarının hasımlı olarak açılması zorunlu bulunduğundan çekişmesiz yargı kapsamında çıkıp çekişmeli yargı mahiyetini aldığı da bir gerçektir. Bu durum karşısında HMK'nin yürürlüğe girdiği 01.10.2011 tarihinden sonra açılan bu dava bakımından HMK'nin 382/2-c maddesinin 6. bendi uyarınca asliye hukuk mahkemesi görevlidir.**" (Yargıtay 14. HD. 2016/11372 E., 2019/4966 K., 30.05.2019 T.)

³⁰ "Davacılar, dilekçelerinde Kazime adlı şahsın aldığı hasımsız veraset belgesine göre Hasan Hüseyin Özdereci'nin yasal tek mirasçısıymış gibi intikal yaptırarak çekişmeli taşınmazın Kazime mirasçıları tarafından davalıya temlik edildiğini, kendilerinin mirasçı olduklarını ve bu konuda 07.10.2003 tarih 825-881 esas, karar sayılı hasımsız veraset belgesi aldıklarını ileri sürerek, iptal ve tescil istemiştir.

Mahkemece, davacıya delillerini bildirmesi konusunda kesin süre verilmesine karşın delil ibraz edilmediği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki; bu tür davanın kanıtlanabilmesi diğer bir deyişle davacıların sıfatının bulunup bulunmadığının tespiti, ancak hasımlı olarak açılacak bir davada verasetin kesin olarak tespit edilmesi sonucu ortaya çıkacaktır. Nitekim mahkemece, veraset ilanı alınması konusundaki dava bir süre bekletici mesele sayılmış, sonradan bu ara karardan vazgeçilmiştir.

Öte yandan, taşınmaz ilk olarak sonradan ölen Kazime adına intikal ettirilmiş, mirasçıları tarafından dava tarihinden önce 14.01.2004 tarihinde temlik edilmiştir. Bu durumda davalı ikinci el konumunda olup, kural olarak Türk Medeni Kanunu'nun 1023. Maddesi uyarınca iyiniyet ilkesinin koruması altındadır." (Yargıtay 1. HD. 2012/3905 ., 2012/6516 K., 04.06.2012 T.).

taşınmazlarla ilgili ise TMK. md. 1023 çerçevesinde korunabilir.³¹ Ayrıca mirasçılık belgesine göre gerçekte mirasçı olmayan ancak belgede ismi olan kişiye ödeme yapan iyiniyetli borçluları koruyucu bir düzenleme de yoktur (Kocayusufpaşaoğlu, 1978: 591 içinde: Kocaağa, 2005: 105).³²

UYGULAMA SORUNLARINA İLİŞKİN ÖZEL KONULAR

Mirasçılık belgesi ile ilgili olarak sadece bir kanun maddesinde düzenleme bulunması, birçok konuda yaşanan sorunlarla ilgili kanun boşluğuna neden olmakta ve bu boşluk Yargıtay kararları ile doldurulmaktadır. Bu bölümde mirasçılıktan çıkarma, mirasın reddi, mirastan yoksunluk, mirastan feragat, mirasbırakanın veya mirasının yabancı olması halinde ve yabancı ülkeden alınan mirasçılık belgesinin tanınması ve tenfizi konularında karşılaşılan sorunlara güncel Yargıtay kararlarına da atıfta bulunularak açıklamalar yapılacaktır.

Mirasçılıktan Çıkarma, Mirasın Reddi, Mirastan Yoksunluk ve Mirastan Feragat Hallerinde

Mirasçılıktan çıkarma, mirasbırakanın saklı paylı mirasçıyı mirastan uzaklaştırmasını sağlayan ölüme bağlı tasarruf olarak tanımlanabilir. TMK. md. 511 gereği mirasçılıktan çıkarılan kişi mirasçılık sıfatını kaybeder, mirasçılığa bağlı haklarını kullanamaz ve tenkis davası açamaz. Mirastan çıkarma işleminin sonuçları, çıkarılan kişi hakkında hüküm doğurur ve saklı paylı mirasçıların paylarını etkilemez. Mirasbırakan mirasçılıktan çıkarılan kişinin payı ile ilgili başkaca bir tasarrufta bulunmamışsa, mirasçılıktan çıkarılan kişi mirasbırakandan önce ölmüş gibi mirasçılıktan çıkarılan kişinin alt soyuna intikal eder. Mirasbırakanın alt soyu yoksa bu halde, çıkarılanın payı mirasbırakanın yasal mirasçılarına intikal eder. Ancak mirasbırakan çıkarma ile birlikte çıkarılan mirasçının payında tasarrufta bulunmuş ise mirasçılıktan çıkarılan kişinin alt soyu pay alamaz. Bu halde mirasbırakanın alt soyu da bulunmuyorsa, çıkarılanın payı üzerinde mirasbırakan tasarrufta bulunduğu için yasal mirasçılar da miras payı alamayacaktır. Bu halde mirasçılıktan çıkarılan kimsenin altsoyu saklı payını talep edebilecektir (Dural ve Öz, 2019: 211-212; Günay, 2015b: 21).³³ Mirasçılıktan çıkarma halinde, çıkarılan tarafından mirasçılık belgesi talep edilebilecektir. Yargıtay kararlarında da mirastan çıkarmanın, mirasçılık belgesi talep etmeye engel olmadığı, ancak mirasçılık

³¹ "Aksi iptal edilmekle sabit olan Feriha'nın mirasçılığını gösteren veraset ilamı uyarınca, çekişme konusu taşınmazlardaki Veli'ye ait 2/3 payın, Feriha üzerine intikali sağlanmış, Feriha'da adına intikal ettirdiği payları satış yoluyla üzerinde kayıtlı pay kalmayacak şekilde elden çıkarmış ve halen bazı payların sicillerinin Feriha'dan edinenler üzerinde, bazı paylarında sicilleri onlardan edinenlerin üzerinde bulunduğu kayden sabittir.

Bulunduğu üzere, 27.12.1939 tarih 11/60 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı uyarınca sicil kayıtlarını üzerine intikal ettiren Feriha ilk el, ondan sonra edinenler ise ikinci ve bundan sonra edinenler ise ikinci el durumundadırlar.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 1023. Maddesi gereğince, sicilin aleniyeti ve güvenilirliği ilkesi gereği, taşınmazı sicilden ödenen iyi niyetli ikinci el ve ondan sonraki ellerin iktisapları korunabilecektir. Oysa, birinci el durumunda olan kişinin iktisabı gerçeği yansıtmayan ve hukuken korunmasına olanak bulunmayan belgeye dayalı olması ve yolsuz tescil niteliği taşıması sebebiyle TMK.nun 1023. Maddesinin koruyuculuğundan istifadesine yasal açıdan cevaz yoktur". (Yargıtay 1. HD. 2010/8760 ., 2010/13386 K., 14.12.2010 T.).

³² "Kocayusufpaşaoğlu'nun da ifade ettiği gibi, "bu konuda, MK m. 1/II'den yararlanarak, mirasçılık belgesine, üçüncü kişinin iyiniyetinin korunmasına esas olacak bir güven olgusu niteliğini bahsetmek düşünülebilir."

³³ "Miras bırakan, davacıların babası olan oğlu Ahmet Tacettin'i 5.4.1982 tarihli vasiyetnamesi ile mirasından ıskat etmiştir. Bu kişi tarafından açılan ıskatın iptali davası reddedilmiş, karar 17.12.2002'de kesinleşmiştir. Bu durumda ıskat ayaktaadır. Bu hâlde **miras hakkından ıskat edilen kimsenin altsoyu o kimse müteveffadan evvel ölmüş gibi mahfuz hisselerini isteyebilirler.** (TKM. md. 458/son cümle) **Bu nedenle, ıskat edilenin altsoyu olan davacıların bu davayı açmakta aktif husumet ehliyetleri mevcuttur.** Bu husus gözetilmeden davacıların mirasçı olamayacaklarından bahisle red hükmü kurulması usul ve yasaya aykırıdır." (Yargıtay 2. HD., 2007/15355 E., 2007/17423 K., 12.12.2007 T.).

belgesinde çıkarmanın hukuki sonuçlarının bakımından terekenin paylaşılması sırasında gözetilmesi gerektiğinin yazılmasının gerektiği ifade edilmiştir (İyilikli, 2017: 357). Ancak mirasçılık belgesi ile yapılacak intikal işlemlerinin sağlıklı yürümesi ve hak kayıplarının önlenmesi amacıyla mirasçılık belgesinde mirasçılıktan çıkarılanın payının akıbeti ile payın kimlere kalacağı hususlarının açık ve anlaşılır bir şekilde hükümde belirtilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Mirastan yoksunluk, mirasçı olabilecek bir kişinin, kanununda sayılı şartların varlığı halinde, mirasbırakanına karşı mirasçılık haklarını ileri sürme ehliyetini kaybetmesi olarak tanımlanabilir. TMK. md. 578'de mirastan yoksunluk sebepleri sıralanmış ve TMK. md. 579'da mirastan yoksunluğun altsoya etkisi düzenlenmiştir. Buna göre kanundaki şartların oluştuğu ve bu nedenle mirastan yoksun olan kişi mirasbırakana mirasçılık sıfatını kaybedeceğinden mirasçı ve vasiyet alacaklısı olamayacaktır. Mirastan yoksunluk sadece yoksun olanın mirasçılık haklarını etkiler ve mirastan yoksun olanın altsoyu, mirastan yoksun kişi mirasbırakandan önce ölmüş gibi mirasçı olur. Mirastan yoksunluk, kendiliğinden sonuç doğurur ve herhangi bir mahkeme hükmüne gerek yoktur. Bu sebeple herhangi bir dava açılmasına da gerek olmadığından, mirastan yoksun olan kişinin veya altsoyunun mirasçılık belgesi talep etmesinde bir engel yoktur (Dural ve Öz, 2019: 377-378; Günay, 2015b: 20). Ancak mirastan yoksun olan kişi mirasçılık sıfatını kaybettiği için mirasçılık belgesi talep edebilecektir. Ancak mirasçılık belgesinde mirastan yoksun olan kişiye mirasçılık sıfatı ve pay verilemeyecektir. Bu durumda yoksun olanın altsoyunun paylarının mirasçılık belgesinde gösterilmesi intikalin sağlıklı yapılması açısından yararlı olacaktır (İyilikli, 2017: 359).

Mirasın reddi ile ilgili TMK. md. 605/1'de gerçek red ve TMK. md. 605/2'de hükmi red düzenlenmiştir. Mirasın reddi, reddedenin mirasbırakanın haklarına külli halef olmayı engeller ve aynı zamanda mirasbırakanın borçlarından da sorumluluğu ortadan kaldırır. Kayıtsız ve şartsız mirasın reddedilmesinden sonra bu red geri alınamaz. TMK. md. 611'e göre yasal mirasçılardan biri mirası reddettiği takdirde, reddedenin miras payı, miras açıldığı zaman kendisi sağ değilmiş gibi, diğer hak sahiplerine geçer. Atanmış mirasçı mirası reddederse bu kişinin payı, mirasbırakanın ölümüne bağlı tasarrufu yok ise mirasbırakanın en yakın yasal mirasçısına kalacaktır (Dural ve Öz, 2019: 419-422). Daha önceki Yargıtay kararlarında, mirasın reddinin hukuki sonuçlarının terekenin paylaşılması sırasında gözetileceği ifade edilmekteydi. Ancak Yargıtay güncel kararlarında,³⁴ mirası reddedenin miras payının mirasçılık belgesinde gösterilmesinin gereksiz ve intikal için yetersiz olduğu gerekçesi ile mirasın reddi sonucu mirasçılık sıfatını kaybedenler ve bunların paylarının kimlere kaldırıldığına açıkça belirtilmesinin gerektiği belirtilmektedir.

³⁴ "Bu bakımdan; verilen mirasçılık belgesinde yasal mirasçılar ile bunların miras paylarının gösterilmesi yerinde ise de; "mirası reddin hukuki sonuçlarının terekenin paylaşılmasında dikkate alınmasına" şeklindeki kabul hatalı olmuştur.

TMK'nın 611 maddesindeki "Yasal mirasçılardan biri mirası reddederse onun payı, miras açıldığı zaman kendisi sağ değilmiş gibi hak sahiplerine geçer" hükmü uyarınca; mirası reddedenlerin miras paylarının diğer mirasçılara intikal şeklinin kararda gösterilmesi gerekir. Bu hüküm karşısında, mirası reddeden mirasçılardan ...'un miras payı tamamen mirası reddetmeyen davacı ...'a geçmiş olacaktır.

Sonuç olarak mahkemece, **temyize konu kararda olduğu şekilde ret durumu yokmuş gibi yasal mirasçılar ve miras payları gösterildikten ve mirası reddeden mirasçılar işaret edildikten sonra; mirası reddeden mirasçılar gözönüne alındığında mahkemece "yasal mirasçılar ...'un mirası ret durumu nedeniyle muris ...'un yasal mirasçısı sıfatını kaybetmiş oldukları ve bunların miras payının davacı ...'a intikal etmiş olduğu; böylece muris ...'un mirasının tamamı (1) pay kabul edilerek (1) payının davacı kızı ...'a intikal edeceğinin belirtilmesine"** şeklinde karar oluşturulmalıdır." Yargıtay 14. HD. 2015/2207 E., 2015/3974 K., 13.04.2015 T.).

Mirastan feragat TMK. md. 528 hükmüne göre, müstakbel ve muhtemel mirasçının, mirasbırakana karşı doğacak miras hakkından, mirasbırakan ile birlikte yapacağı bir sözleşme ile vazgeçmesi olarak tanımlanabilir. Burada vazgeçilen, miras hakkı değil beklenen haktır. Çünkü mirasbırakanın ölüm anına kadar bir miras hakkı henüz mevcut değildir. Mirastan feragat vasiyetname ile değil; mirasbırakan ile yapılacak bir miras sözleşmesi ile olur ve bu sözleşmenin resmi senet gibi resen noterde düzenlenmesi geçerlilik şartıdır. Mirastan feragat sözleşmesi ivazlı ve ivazsız olarak iki şekilde düzenlenebilir. İvazlı feragatte, mirasbırakanın sağlığında, mirasçının aldığı veya alacağı bir bedel karşılığı feragat söz konusudur. Ancak ivazsız feragatte bir bedel yoktur. Sonuçları açısından ise, ivazlı feragatte, feragat edene isabet eden miras payı alt soya geçmezken, ivazsız feragatte feragat edenin miras payı kendi altsoyuna geçer (Dural ve Öz, 2019: 195-198).³⁵ Mirastan feragat eden mirasçının bulunması halinde, mirasçılarının ve paylarının mirasçılık belgesinde gösterilmesi gerekir. Bu nedenle mirasçılık belgesinde mirastan feragatin varlığına işaret edilmekle yetinilmesi yeterli olmayacaktır.³⁶

Kanaatimizce, Yargıtay'ın önceki kararlarında, mirasçılıktan çıkarma, mirasın reddi, mirastan yoksunluk ve mirastan feragat durumlarında mirasçılık belgesinde, çıkarma, red, yoksunluk ve feragatin varlığına işaret edilmekle yetinilmesi, yönünde kararlar verildiği görülmekte ise de, son kararlarında mirasçının miras payının durumu ve miras payının kime geçeceği unsurlarının da gösterilmesinin aranması isabetlidir. Zira mirasçılar miras haklarına intikal işlemleri ile kavuşacaklar ve bunun için mirasçılık belgesine ihtiyaç duyacaklardır. Yaşanacak zorluk ve hataların önüne geçilmesi yönünden Yargıtay'ın son kararları isabetlidir.

Yabancılık Unsurunun Bulunması Halinde

Buraya kadar yaptığımız açıklamalara göre, TMK. md. 598/1 gereği mirasçılık belgesi yasal mirasçı oldukları belirlenenlere verilir. Ayrıca yasal mirasçı olmasa bile HMK. md. 114/1-h gereğince hukuki yarar ilkesinden hareketle hukuki yararı bulunduğunu ispat edenlere de mirasçılık belgesi verilecektir. Bu nedenle yabancı bir devlet vatandaşı, hukuki yararının bulunduğunu ispat etmesi şartı ile mirasçılık belgesi talebinde bulunabilir.

³⁵ "İsviçre'de feragat ister ivazlı olsun ister ivazsız, feragat edenin altsoyunu etkiler ve onlar da mirasçı olamazlar, meğerki, sözleşmede aksine bir hüküm bulunsun (ZGB Art. 495 Abs. 3)".

³⁶ "Yargıtay 2. ve 7. Hukuk. Daireleri 'nin konuyla ilgili yerleşmiş içtihatları mirastan feragatin hukuki sonuçlarının terekenin bölüştürülmesi sırasında gözetilmesi yönünde idi. Ne var ki, böyle bir kararın özellikle Tapu Müdürlükleri'nde, terekenin paylaşımıyla ilgili olarak kamu kurum ve kuruluşları ile bloke edilen faizler için banka veya icra iflas ve tasfiye memurluklarında vs. işlemler ve infaz sırasında ilgililerin birtakım güçlükler yaşadığı ve yerine getirilmediği bir vakıadır. Esasen, mahkemelerin bir görevi de anlaşılır, infaza elverişli tereddüde mahal bırakmayacak açık, somut ve hiçbir duraksamaya mahal bırakmayacak biçimde anlaşılır kararlar vermek olmalıdır.

Öte yandan, TMK'nun 495 ile 501. maddelerinde yasal mirasçılar, izleyen maddelerde de mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufu sonucu oluşan mirasçılık gösterilmiştir (TMK..m.516. 520. 521. 522). Bu yasal düzenlemeler göz önünde bulundurularak TMK'nun 598. maddesine göre düzenlenen mirasçılık belgeleri, aksi ispat edilinceye kadar geçerli olan, adına düzenlenmiş bulunan kişi ve kişilerin mirasçılığı lehine bir karine oluşturur. Bu belge; miras bırakanla mirasçılar arasındaki irs (soy) ilişkisini göstermesi yanında, mirasın (terekenin) mirasçılara intikalini de sağlayıcı bir işleve sahiptir. Tüm bu nedenlerle; **mirastan feragat eden (TMK.m.528) mirasçı veya mirasçılar varsa, düzenlenecek mirasçılık belgesinde, mirasçılık sıfatına sahip olan kişi veya kişiler ile miras paylarının gösterilmesi ve mirastan feragat durumuna işaret edilmekle yetinilmemesi; mirastan feragat nedeniyle, mirasçılık sıfatını kaybedenlerin ve bunların payının akibetinin de (kime kalacağını) gösterilmesi gerekir.** TMK'nun 528/2,3. maddesinde düzenlenen " ... Feragat eden, mirasçılık sıfatını kaybeder. Bir karşılık sağlanarak mirastan feragat, sözleşmede aksi öngörülmedikçe feragat edenin altsoyu için de sonuç doğurur" hükmü uyarınca mirastan feragatte miras paylarının diğer mirasçılara intikal şekli kararda gösterilmelidir." (Yargıtay 8. HD. 2013/20733 E ., 2014/17637 K., 01.10.2014 T.).

Mirasbırakanın yabancı olması halinde, 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun³⁷ md. 20/1'e göre miras, mirasbırakanın milli hukukuna tabidir (Güneş, 2019: 35).³⁸ Buna göre mirasbırakan yabancı ise mahkeme tarafından öncelikle mirasbırakanın milli hukuku tespit edilecek ve bu hukuka göre miras payları tespit edilerek mirasçılık belgesi verilecektir. Ancak MÖHUK. md. 20/1'de taşınmaz açısından bir istisna düzenlemesi vardır. Buna maddeye göre Türkiye'de bulunan taşınmazlar hakkında Türk hukuku uygulanacaktır. 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun md. 28 hükmüne göre doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler ve kendileri ile birlikte işlem gören çocukları, sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı kalmak ve bu hakların kullanımında ilgili kanunlardaki hükümlere tabi olmak şartıyla, Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam ederler. İzin almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenlere mavi kart verilmekte ve bu kişiler kanunda belirtilen istisnalar hariç olmak üzere Türk vatandaşlarına tanınan haklara ve yetkilere sahiptirler (Güven, 2011: 209).³⁹ MÖHUK. md. 20/2'ye göre, mirasın açılması, taksimi ve iktisabı ile ilgili olarak terekenin bulunduğu yer hukuku uygulanacaktır (Can/Tuna, 2019: 389) ve TMK m.575'e göre miras, mirasbırakanın ölümü ile açılır ve intikal eder. Daha açık bir ifade ile tereke, ölüm anında mirasçılara intikal eder. 4722 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun⁴⁰ md. 17'ye göre, mirasçılık ve mirasın geçişi, mirasbırakanın ölümü tarihinde yürürlükte olan hükümlere göre belirlenir. Ayrıca TMK. md. 575'ye göre miras, mirasbırakanın ölüm tarihinde açılır ve mirasbırakanın sağlığında yapmış olduğu mirasla ilgili kazandırmalar ve paylaştırmalar, terekenin ölüm anındaki durumuna göre değerlendirilir (Gökçe, 2015: 90; İyilikli, 2017: 319-322; Ruhi, 2014: 20-22). Bu açıklamalara göre;

- Mirasbırakanın Türk vatandaşı olması halinde, mirasbırakanın Türkiye'de ve yurt dışında bulunan tüm terekesi hakkında Türk hukuku uygulanacaktır.
- Mirasbırakanın yabancı olması halinde, mirasbırakanın Türkiye'de bulunan taşınır malvarlığı ile yurt dışında bulunan tüm terekesi kendi milli hukuku uygulanacaktır. Türkiye'de bulunan taşınmazlar açısından ise Türk hukukuna uygulanacaktır.
- Mirasbırakanın Türk vatandaşı, ancak mirasçıların yabancı olması halinde, mirasbırakanın Türk vatandaşı olduğu için mirasçılık belgesi Türk Hukukuna tabidir. Türk vatandaşlığını kaybedenler hakkında yabancı vatandaşlar hakkındaki hükümler uygulanır.
- Noterlik Kanunu md.71B/3'e göre mirasçılık belgesinin yabancılar tarafından talep edilmesi halinde mirasçılık belgesi noterler tarafından verilemez. Bu halde sulh hukuk mahkemeleri görevlidir.

³⁷ Resmî Gazete, Sayı 26728, Tarih 12.12.2007.

³⁸ "AB Miras Tüzüğü'ne göre hukuk seçimi yapılmamış olması halinde Almanya'da bulunan ve orada taşınır ve taşınmaz malları bulunan Türk mirasbırakanın, taşınır ve taşınmaz malları üzerindeki miras uyuşmazlıklarında, mutad mesken ülkesi hukuku olarak Alman hukuku bir bütün olarak uygulanacaktır. Oysa MÖHUK. md. 20'nin uygulama alanı bulması halinde Almanya'da yaşayan Türk mirasbırakanın terekesinde bulunan taşınır ve taşınmaz mallar üzerindeki miras uyuşmazlıkları, mirasbırakanın milli hukuku olan Türk hukukuna tabidir".

³⁹ 06.04.2010 tarihli ve 27544 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan, 11.02.2010 tarihli Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik md. 52'ye göre " Bu kişilerin Türkiye'deki ikamet, seyahat, çalışma, yatırım, ticari faaliyet, **miras, taşınır ve taşınmaz iktisabı** ile ferağı gibi konulara yönelik işlemler, ilgili kurum ve kuruluşlarca **Türk vatandaşlarına uygulanmakta olan mevzuat çerçevesinde yürütülür.**"

⁴⁰ Resmî Gazete, Sayı 24607, Tarih, 08.12.2001.

Yabancı gerçek ve tüzel kişilerin Türkiye’de taşınmaz mal edinmelerine ilişkin düzenlemeyi içeren 2644 sayılı Tapu Kanunu⁴¹ md. 35, 03.05.2012 tarihli ve 6302 sayılı kanunla⁴², değiştirilmiş ve karşılıklılık şartı kaldırılmıştır.⁴³ Özellikle yabancı tüzel kişilerin taşınmaz mal edinmelerine ilişkin bir kısım sınırlamalar getirilmiştir. Belirtmemiz gerekir ki miras, mirasbırakanın ölüm tarihi itibarıyla açılacağından, mirasbırakanın ölüm tarihi bu yasa değişikliğinden önceki bir tarih ise karşılıklılık aranacaktır.⁴⁴

Mirasçılık Belgesinin Tanınması ve Tenfizi Problemi

Yabancı ülke mahkeme kararının Türkiye’de hüküm doğurabilmesi için kararın niteliğine göre tanıma veya tenfizi kararı gerekmektedir. Ayrıca sadece tanıma kararı, yabancı mahkeme kararının icra edilebilir hale getirmez. Tespit kararları ile yenilik doğuran kararlar tanıma davasına konu olurken, eda kararları tenfiz davasına konu olurlar. Mirasçılık belgesi bir tespit talebidir. Bu nedenle tanıma davasına konu olur. Yabancı ülkeden alınan mirasçılık belgesinin, Türkiye’de hukuki etkiye sahip olabilmesi için tanıma kararı gerekir.

⁴¹ Resmî Gazete, Sayı 2892, Tarih 29.12.1934.

⁴² Resmî Gazete, Sayı 28296, Tarih 18.05.2012.

⁴³ "5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanununun 20. maddesinde de mirasın ölenin millî hukukuna tâbi olduğu, Türkiye’de bulunan taşınmazlar hakkında Türk hukukunun uygulanacağı, 2644 Sayılı Tapu Kanununun 35. maddesinde ise, yabancı uyruklu gerçek kişilerin ancak karşılıklı olmak ve kanuni sınırlamalara uyulmak kaydıyla Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde taşınmaz edinebilecekleri belirtilmiştir. **Karşılıklılığın miras bırakanın ölüm günü itibarıyla aranması gerekir.** Türk Yabancılar Hukukunun genel ilkelerinden olan karşılıklılık, uluslararası bir anlaşma ile tanınabileceği gibi, iç hukukta bir engel koymama biçiminde de gerçekleşebilir. Ancak karşılıklılığın belirlenmesinde en önemli nokta, idari karar veya özel kanunlarla Türk vatandaşları bakımından mülkiyet hakkının kısmen veya tamamen sınırlandırılıp sınırlandırılmadığı, bir başka deyişle fiili karşılıklılığın bulunup bulunmadığıdır. Yabancı ülke mevzuatında bir engel bulunmamakla birlikte, Türk vatandaşlarının o ülkede taşınmaz mal edinmeleri şu veya bu biçimde fiilen engelleniyorsa karşılıklılık bulunduğundan söz edilemez. Bunun yanında yabancı ülke mevzuatında taşınmazın bulunduğu yer bakımından, örneğin kıyı ve sınır bölgelerindeki taşınmazlarla ilgili olarak izne bağlılık ve yasaklamalar getirilmişse, bizim mevzuatımız bakımından engel olmasa dahi, kıyı ve sınır bölgelerindeki taşınmazların yabancı tarafından edinilebileceği de kabul edilemez. Bu hükümlerin taşınır mallar, alacak ve diğer haklar yönünden uygulanamayacağı, yabancı uyruklu mirasçıların hiçbir kayıt ve sınırlandırmaya tabi olmaksızın miras bırakanın Türkiye’de bulunan taşınır mallarını, hak ve alacaklarını miras yolu ile edinebilecekleri kuşkusuzdur....

O halde, mirasçılık belgesinin iptali üzerine yeniden verilecek mirasçılık belgesinde irs ilişkisinin kesilmemesi amacı ile çıkartılan ...’nun mirasçı olarak gösterilmesi, çıkarma nedeni ile miras payının kime kalacağını payları da gösterilmek sureti ile belirtilmesi, çıkarılanın altsoyundan yabancı uyrukluların hak ehliyetinin belirlenebilmesi amacıyla mirasbırakanın ölüm tarihi itibarı ile **Avusturya ile ülkemiz arasında taşınmazlar yönünden karşılıklılık bulunup bulunmadığının araştırılması** ve sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi isabetsiz olup hükmün bozulması gerekmiştir." (Yargıtay 14. HD., 2019/805 E., 2019/7396 K., 07.11.2019).

⁴⁴ "Muris ... 26.06.1990 tarihinde vefat etmiştir. Mirasçılardan ... 1981 yılında 403 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 25/ç maddesi uyarınca Türk vatandaşlığını kaybetmiştir. Türk vatandaşlığını kaybedenler yabancı muamelesine tabi tutulurlar. (TVK m. 29)

Mahkemece'ın hangi ülke vatandaşı olduğu tespit edilerek mensubu bulunduğu ülke ile murisin ölüm tarihi (mirasın intikal tarihi) esas alınarak karşılıklılık mevcut olup olmadığı tespit edilerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken belirtilen hususlar gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir." (Yargıtay 14. HD., 2015/2642 E., 2015/9927 K., 05.11.2015); "Miras bırakan ... kızı...’nın 1940 yılında vefat ettiği anlaşıldığından, **terekenin miras bırakanın ölüm günü itibarıyla açıldığı tarihte taşınmazların iktisabı yönünden karşılıklılık aranacaktır.** O halde 1940 yılında Türkiye ile ... arasında taşınmaz iktisabı yönünden karşılıklılık olup olmadığı ilgili makamlardan sorulmak suretiyle sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, eksik araştırma ve inceleme sonucu yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir." (Yargıtay 14. HD., 2015/9476 E., 2016/3220 K., 14.03.2016 T.)

MÖHUK. md. 50 ve 54'te tanıma ve tenfiz şartları düzenlenmiştir. Ayrıca MÖHUK. md. 58'e göre yabancı mahkeme kararlarının tenfiz şartlarına uyup uymadığı mahkeme tarafından tespit edilecektir. Aynı maddeye göre, tanımada karşılıklılık şartına ilişkin MÖHUK. md. 54/1-a düzenlemesi aranmayacaktır (Ruhi, 2014: 23).

MÖHUK'a göre tanınması istenen mirasçılık belgesinin yabancı mahkemelerden verilmiş bir karar olması gerekmektedir. Bu nedenle mahkeme niteliğinde olmayan yabancı idari bir makam, nüfus müdürlüğü veya noterlerden alınan yabancı bir mirasçılık belgesi hakkında tanıma kararı verilemeyecektir. Mirasçılık belgesi, maddi anlamda kesin olarak nitelendirilebilecek bir mahkeme kararı değildir. Aksi ispat edilinceye kadar geçerli olan bir belgedir.⁴⁵ Bu nedenle doktrinde genel olarak, mirasçılık belgesinin "ilam" değil "belge" niteliğinde olduğunu, mirasçılık belgesi taleplerinin ise "dava" değil "iş" olduğu kabul edilmektedir. Bu nedenle kesin karar niteliğinde olmayan mirasçılık belgesinin MÖHUK. md. 50/1 gereği Türkiye'de tanınmasına karar verilemez. Yabancı mirasçılık belgelerinin tanınmasına karar verilemediği için bunlar Türkiye'de hukuki sonuç doğurmazlar (Şensöz Malkoç, 2017: 371-372).⁴⁶ Ancak bir dava sırasında takdiri delil olarak mahkemeye sunulabilirler. Mirasçılık belgesinin tanınması talebi reddedilen ilgili kişi, hukuki yararının bulunduğunu ispat ederek, Türkiye'deki herhangi bir yer sulh hukuk mahkemesinden mirasçılık belgesi talep edebilecektir. Bu talebinin delili olarak yabancı ülkeden alınan mirasçılık belgesini sunabilir (İyilikli, 2017: 338-339).

Ayrıca belirtmemiz gerekir ki, yabancı ülkeden alınan mirasçılık belgesinin, çekişmeli yargılama sonucunda verildiği kabul edilse dahi, MÖHUK. md. 54/1-b'de alınan kararın Türk mahkemelerinin münhasır yetkisine girmeyen bir konuda verilmiş olması düzenlemesi bulunmaktadır. HMK. md. 12 hükmüne göre, Türkiye'de bulunan taşınmazlar üzerindeki aynı hakka ilişkin veya aynı hak sahipliğinde değişikliğe yol açabilecek davalarda ve taşınmazın zilyetliğine veya alıkoyma hakkına ilişkin davalarda, taşınmazın bulunduğu yer mahkemesi kesin yetkilidir. Bu nedenle HMK. md. 12, düzenleme amacı itibarıyla getirdiği kesin yetki kuralı, Türkiye'deki taşınmazların aynı hakkına ilişkin verilen yabancı mahkeme kararlarının tanınması ve tenfizini engelleyen özel bir düzenlemedir. Bu kesin yetki kuralı, Türkiye'deki taşınmazların aynı etkileyecek şekilde verilen yabancı mahkeme kararının konusunun miras hukukuna ilişkin olması sonucu değiştirmeyecek ve kesin yetki kuralı uygulanacaktır (Malkoç, 2017: 377-378). Bu itibarla taşınmazlar hakkında Türkiye'nin münhasır yetkisi bulunduğundan yabancı ülkeden alınan mirasçılık belgesi "ilam" niteliğinde dahi olsa tanınması ve tenfizi mümkün değildir (Ruhi, 2014: 24-25).

SONUÇ

Mirasçılık belgesi, mirasbırakanın ölümü ile birlikte terekenin mirasçılara geçmesi sonucu, mirasçıların tereke üzerinde hak iddia edip gerekli intikal işlemleri yapmasını kolaylaştıran, çekişmesiz yargı sonucu

⁴⁵ "Davacı ... vekili tarafından temyizi üzerine; Yargıtay 7. Hukuk Dairesinin 2011/7822 Esas, 2011/8489 Karar ve 29.12.2011 tarihli kararı ile; davacı kayyımın hatalı olduğunu öne sürdüğü yabancı mirasçılık belgesinin ortadan kaldırılmasını sağlama amacıyla **yabancı mirasçılık belgesinin tanınması ve tenfizine ilişkin Türk Mahkemesi kararının iptalini istediği gözetilerek davanın mirasçılık belgesinin iptali davası olarak nitelendirilmesi**," (Yargıtay 14. HD., 2017/5597 E., 2019/3773 K., 29.04.2019 T.).

⁴⁶ "Mirasçılık belgeleri inşai tesire sahip kararlardan olmadığından, tespit kararı niteliğinde olduğundan, ne bis in idem ilkesinden yararlanamaz, bu nedenle de herhangi bir kesinliğe sahip olamazlar". Bu itibarla yabancı mirasçılık belgelerinin MÖHUK m. 58/f.2 uyarınca tanınmasının mümkün olmadığı hakkında bkz. Şanlı, Veraset İlamı, s. 298, "Kesin hüküm teşkil etmeyen ihtilafsız kaza kararlarının örneğin veraset ilamı gibi, tanınması istenemez". Çekişmesiz yargı kararlarından tespit niteliğindeki yabancı mirasçılık belgelerinin (veraset ilamları/veraset senetleri) sadece şekli anlamda kesinleşip, maddi kesinlik taşımadığından, tanınmalarının mümkün olmadığı ancak takdiri delil (resmî belge, ispat aracı olarak) olarak Türk mahkemesinde dikkate alınabileceği hakkında bkz. Çelikel/Erdem, s. 64.

verilen, sonradan her zaman geçersizliği iddia edilebilen, kesin hüküm niteliğine haiz olmayan resmi belgedir.

Mirasçılık belgesini genel olarak yasal mirasçılar, atanmış mirasçılar ve vasiyet alacaklıları talep edebilir. Ayrıca mirasbırakanın veya mirasçıların alacaklıları da mahkeme veya icra müdürlüklerinden alacakları yetki belgeleri ile mirasçılık belgesi talep edebileceklerdir. Tapu müdürlükleri de Tapu Kanunu'nda yapılan düzenleme ile mirasçılık belgesi talep edebilmektedirler. Kanaatimizce hukuki yararı bulunan kişiler, bu hukuki yararlarını ispat etmelerini müteakip mirasçılık belgesi alabilmeli ve ayrıca yetki belgesi aranmamalıdır. Zira yetki belgesinin zorunluluğunu düzenleyen bir kanun düzenlemesi de bulunmamaktadır.

Mirasçılık belgesi talep edilebilecek yerler sulh hukuk mahkemeleri veya noterlerdir. Ancak Kadastro mahkemelerine, gerekmesi halinde derdest davanın içerisinde mirasçılık belgesi verme yetkisi bulunmaktadır.

Mirasçılık belgesine ilişkin TMK. md. 598'de düzenleme bulunmaktadır. Bu madde dışında mirasçılık belgesine ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Mirasçılık belgesine başvuru, mirasçılık belgesinin düzenlenmesi, mirasçılık belgesinin içeriği, iptali, tanınması gibi konularda kanun boşluğu bulunmaktadır. Bu nedenle uygulamada sorunlarla karşılaşmakta ve bu sorunlar Yargıtay içtihatları ile doldurulmaya çalışılmaktadır. Yaşanan sorunların giderilmesi için mirasçılık belgesine ilişkin kanun düzenlemeleri ihdas edilmesi yararlı olacaktır.

Mirasın reddi, mirastan yoksunluk, mirastan feragat ve mirasçılıktan çıkarma hallerinde, Yargıtay önceki kararlarında ilgili kişilerin de mirasçılık belgesinde pay verilmesinden sonra hüküm kısmında bu durumun "terekenin paylaşılması sırasında gözetilmesi gerektiğinin yazılmasının gerektiği" yönünde kararlar vermektedir. Ancak son kararlarında, mahkeme hükmünün infaz edilmeye uygun, açık, anlaşılır olması gerekliliğinden bahisle, bu hallerin varlığı halinde mirası reddeden, feragat eden, yoksun olan ve çıkarılan kişilerin miras payının kime kalacağı hususlarının açık ve anlaşılır bir şekilde belirtilmesi gerekliliğini ifade etmektedir. Yargıtay tarafından benimsenen bu görüş intikal işlemlerinde yaşanacak sorunların önüne geçilmesi ve tereddüdün ortadan kaldırılması için yararlı olmuştur. Zira önceki uygulamaya göre, mahkemenin yetkisinde olan bir hususa ilişkin yetki üstü örtülü olarak başka idari makamlar ile gerçek veya tüzel kişilere bırakılmış olmaktadır.

Terekede taşınmaz bulunması halinde, Tapu Kanunu md. 35'in değiştirilmesinden önce intikallerde ve mirasçılık belgesinin talep edilmesinde karşılıklılık araştırması yapılıyordu. Ancak bu maddenin değişmesi ile karşılıklılık şartı kaldırılmıştır. Kanaatimizce bu durum mülkiyet hakkının ihlalini önleyen ve yerinde bir değişiklik olmuştur.

KAYNAKÇA

Corpus Web Hukuk Mevzuat ve İçtihat Programı. <https://www.corpus.com.tr/>.

CAN, H., & TUNA, E., *Milletlerarası Özel Hukuk* (4. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.

DURAL, M., & ÖZ, T. (2019). *Türk Özel Hukuku Cilt IV Miras Hukuku* (13. Bası). İstanbul: Filiz Kitabevi.

GÖKÇE, E. (2015). Özelliği Olan Mirasçılık Belgeleri. *İstanbul Barosu Dergisi, Cilt 89(4)*, 80-102.

GÜNAY, E. (2015). *Mirasçılık Belgesi Verilmesi ve Belgenin İptali Davaları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- GÜNEŞ, B. S. (2019). Almanya'da yaşayan Türk Vatandaşlarının Miras Uyuşmazlıklarında Uygulanacak Hukuk. Ş. ŞİPKA içinde, *Aile Hukuku Derneği Mal Rejimi Çalıştayı* (s. 33-37). İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık.
- GÜVEN, P. (2011). Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında Yabancı Uyruklu Gerçek Kişilerin Türkiye'de Taşınmaz Ve Sınırlı Ayni Hak Edinmesinde Tapu Kanunu 35'inci Maddesinde Değişiklik Öngören Kanun Tasarısının Değerlendirilmesi. *Public and Private International Law Bulletin, Cilt 31(2)*, 203-300.
- İYİLİKLİ, A. C. (2017). Mirasçılık (Veraset) Belgesinin Hukuk Yargılamasındaki Görünümü. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi(9)*, 281-382.
- KOCAAĞA, K. (2005). Mirasçılık belgesi (MK m.598). *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 9(1-2)*, 83-105.
- KURU, B. (2019). *Medeni Usul Hukuku* (3. Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
Lexpera. <https://www.lexpera.com.tr/>.
- MALKOÇ, E. Ş. (2017). *Aile Hukukuna İlişkin Yabancı Kararların Tanınması*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- ÖZ, K. (2017). İsviçre Federal Mahkemesi 2. Hukuk Dairesi'nin Mirasçılık Belgesi Konulu Güncel Bir Kararı. *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 5(2)*, 207-213.
- ÖZKAN, H. (2017). *Türk Medeni Yasası ve Uygulaması* (Cilt 5). İstanbul: Legal Yayıncılık.
- PEKCANİTEZ, H., ATALAY, O., & ÖZEKES, M. (2011). *Medeni Usul Hukuku* (10. Bası). Ankara: Yetkin Yayınları.
- RUHİ, A. C. (2014). Mirasçılık Belgesi ve Yabancı Bir Ülke Mahkemesinden Alınan Mirasçılık Belgesinin Türkiye'de Tanınması. *Terazi Hukuk Dergisi, Cilt 9(92)*, 14-28.
- Yargıtay Karar Arama*. T.C. Yargıtay Başkanlığı: <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>.